

Remiss

Förslag till beslut om utvidgning av Gällnö naturreservat i Värmdö kommun

(5 bilagor, 4 bilagor i remisskedet)

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Gällnö
Kommun	Värmdö
Naturvårdsregister-ID	2000887
Natura 2000-ID	SE0110347 Västerholmen (utgörs av ett delområde i reservatet, ca 8 ha, på Västerholmen)
Natura 2000-naturtyper	9070, Trädklädd betesmark
Socken	Värmdö
Naturgeografisk region	Region 25, Östersjön med skärgårdar samt Åland
Läge	Reservatet ligger ca 35 km ostnordost om Stockholms centrum. Det omfattar sju delområden, bestående av delar av öarna Gällnö, Brännholmen, Västerholmen, hela Yttre Skötholmen samt anslutande vattenområden.
Fastighet (som berörs av utvidgningen av reservatet)	Områden av Gällnö 4:10
Fastigheter och ägare (i det utvidgade reservatet)	Gällnö 4:17, Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län Gällnö 4:144, område av, enskilda Gällnö 4:10, område av, enskilda
Areal utvidgning	Totalt 64,4 hektar varav landareal ca 46 hektar
Areal efter detta beslut	Totalt 268,7 hektar varav landareal ca 147 hektar
Reservatsförvaltare	<i>Att komplettera</i>

Beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken beslutar Länsstyrelsen att utvidga Gällnö naturreservat till att omfatta det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 1. Av bilagorna 2A och 2B framgår föreskriftsområden samt indelning i skötselområden.

Syftet med reservatet ska gälla enligt tidigare beslut den 6 mars 2017 (med beteckning 511-24288-2012), se bilaga 3. Där framgår att:

Syftet med Gällnö naturreservat är att bevara ett skärgårdsområde som är av stor betydelse för allmänhetens friluftsliv och som har ett skyddsvärt, kulturpräglad skärgårdslandskap som är representativt för länet. I reservatet ska det historiska odlingslandskapet, de värdefulla skogsområdena, värdefull havsmiljö liksom växt- och djurlivet särskilt skyddas och vårdas. Områdets värde för det rörliga friluftslivet ska tas tillvara.

I den del av naturreservatet som utgör Natura 2000-området Västerholmen ska gynnsam bevarandestatus upprätthållas för de livsmiljöer som utpekats enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

Syftet ska uppnås genom att:

- bebyggelse eller större anläggningar på land eller i vatten inte tillkommer,
- odlingslandskapet bevaras genom åkerbruk, slätter, bete och återkommande röjningar,
- delar av skogsmarken undantas helt från produktionsinriktat skogsbruk och lämnas för fri utveckling eller sköts enbart för att vårda naturvärdena, medan andra delar brukas genom plockhuggning med naturvårdande inriktning,
- området görs tillgängligt och attraktivt för allmänheten genom enkla anordningar såsom information, markerade leder och skärgårdsmajor.

Reservatsföreskrifter

Länsstyrelsen förordnar med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att det inom den tillkommande delen av naturreservatet ska gälla samma föreskrifter som gäller för det befintliga Gällnö naturreservat, se bilaga 3. Inklusivt det undantag, D11, som lades till vid beslut den 2 maj 2019 (i ärende med beteckning 511-52389-2017). Av kartor bilaga 2A (Norrskogen) och 2B (Hemskiftet) framgår de tillkommande

områdenas indelning i föreskriftsområden. Av kartan framgår även indelning i skötselområden.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna för tillkommande delar träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen utkom från trycket i länets författningssamling.

Enligt bestämmelserna i 7 kap. 30 § miljöbalken andra stycket gäller ordningsföreskrifterna under C omedelbart även om de överklagas.

Skötsel och förvaltning

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen tillägget till skötselplanen (bilaga 4) vad gäller specifika åtgärder i de tillkommande reservatsdelarna. Den fastställda skötselplanen från den 6 mars 2017 gäller dock i övrigt även för tillkommande områden.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 21 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att ... *kompletteras* ... ska vara förvaltare i naturvårdshänseende för naturreservatet.

SKÄLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Beskrivning av reservatet

Naturreservatet ligger i Stockholms mellersta skärgård mellan öarna Grinda och Möja, cirka 40 kilometer ostnordost om Stockholm. Reservatet består efter utvidgning av sju delområden, sex på Gällnö och ett som omfattar nästan hela ön Västerholmen, sydväst om Gällnö. En del av reservatsområdet på Västerholmen ingår i Natura 2000-nätverket (Västerholmen, SE0110347).

Reservatet har ännu karaktären av ålderdomlig, brukad skärgårdsmiljö samt delar som varit orörda under senare tid. Omkring två tredjedelar av reservatet utgörs av äldre barrblandskogar med gran och tall. På ön Gällnö brukas skogen i delar av reservatet på ett naturvårdsinriktat sätt med återkommande plockhuggningar och röjningsinsatser men utan att slutavverkas. Detta sätt att nyttja skogen har under lång tid präglat brukandet i skärgården. Inom vissa partier, där terrängen är kuperad, är skogen huvudsakligen lämnad för fri utveckling. I andra delar genomförs endast naturvårdande åtgärder.

Reservatets marina delar utgörs främst av grunda, relativt vågskyddade strandnära områden. Bottensubstraten domineras av glaciallera, sand och grus. De huvudsakliga naturvärdena i området marina miljöer utgörs av

grunda havsvikar med vass, kärlväxtängar och kransalger. De strukturbildande arterna utgör viktiga livsmiljöer för en stor mängd arter, samt lek- och uppväxtområden för kustlevande rovfisk som gädda och abborre. Landhöjningen skapar och förändrar fortgående en rad nya och viktiga miljöer i havs- och strandområden. Ett exempel på sådana miljöer är avsnörda havsvikar, s.k. flador och glon. Norrviken i det befintliga reservatet är ett exempel på avsnörd havsvik, flada, som har höga naturvärden. Inom reservatet finns även blåstångsbälten som med sin tredimensionella struktur utgör en viktig livsmiljö för många arter.

Reservatet är beläget i ett område som är av riksintresse för naturvården och friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Vidare ligger området i ett kust- och skärgårdsområde som i sin helhet är av riksintresse enligt 4 kap. 1-2 och 4 §§ miljöbalken.

Utvidgningen av reservatet berör två delområden på Gällnö. Det är *Norrskogen* på norra Gällnö som gränsar till två naturreservat, Karklö (Björkholmen) i norr och Hjälmo-Lådna (Västerholmen) i söder. Det andra delområdet är beläget väster om Byviken och sträcker sig från Gällnö by vidare söderut ned till stranden. Området benämns här *Hemskiftet*.

Skogen i de två områdena har till stor del naturskogsqualiteter med den för skärgården typiska variationen betingad av topografi, markens förutsättningar samt historisk markanvändning. Det är berg i dagen på höjderna med impedimentsartade hållmarkstallskogar som har stor variation i trädåldrar samt inslag av död ved. Vidare finns växtligare barrskog med inslag av lövträd av olika slag i sluttningarna nedan höjddpartierna. Även här har skogen naturskogsqualiteter som stor variation i trädåldrar, död ved i form av torrakor och kullfallna träd samt träd i olika stadier av förmultning. I flackare och lägre liggande delar finns finjordsrika delar som är uppodlade eller som tidigare varit uppodlade. I någon flack del av skogen finns fuktig till våt mark. I bryn mot hävdade och tidigare hävdade marker finns ek och hassel och inslag av gamla ekar. I Norrskogen finns delar som genom åren har avverkats men på höjddartier med berg i dagen och sluttningar återfinns skogar med naturskogskaraktär - skärgårdsnaturskogar. Delar av *Hemskiftet* har värden knutna till den hävd av markerna som bedrivits under lång tid och som är en förutsättning för att dessa värden ska bestå och ges möjlighet att utvecklas. Brynmiljöerna mot öppna hävdade marker och ekbacken som periodvis har betats har höga värden.

Utvidgningen omfattar även vattenområden söder och norr om Norrskogen, samt väster om Landsgrunden inom "Hemskiftet" på Gällnös södra sida. Naturvärdena i de marina områdena inom utvidgningen bedöms

vara liknande de marina miljöer som redan finns i reservatet, det vill säga vara knutna till vågskyddade grundområden med vass och undervattensvegetation.

Ärendets beredning

Gällnö naturreservat bildades 1978 efter att Skärgårdsstiftelsen hade förvärvat ett av Gällnös hemman. År 1995 förvärvade Skärgårdsstiftelsen ytterligare mark på Gällnö (Brännholmen) och efter detta aktualiserades en översyn av tidigare reservatsbeslut och skötselplan. Under 2017 fattade Länsstyrelsen beslut om utvidgning av reservatet, nytt syfte och nya föreskrifter samt ny skötselplan. Under 2018 väcktes frågan om att utvidga reservatet i samband med en försäljning av en fastighet där väsentliga delar har höga naturvärden. Vid fältbesök i området kunde Länsstyrelsen konstatera att stora delar av de aktuella områdena har höga värden knutna till de skogliga och trädklädda miljöerna liksom att hävdade delar med betade backar och bryn har höga värden. Områdets naturmiljöer utgör även en viktig del av den helhet som bidrar till Gällnös betydelse för friluftslivet. Inför försäljningen informerade Länsstyrelsen om planerna på att utvidga Gällnö naturreservat med de aktuella delarna av den berörda fastigheten. I samband med det samrådde Länsstyrelsen med Naturvårdsverket som godkände Länsstyrelsens förslag till utvidgning av reservatet. Även Havs- och vattenmyndigheten har under hand godkänt förslaget. Efter försäljningen tog den nye ägaren kontakt med Länsstyrelsen inför fortsatta kontakter i ärendet. I december 2021 träffades en överenskommelse om ersättning för den del som reservatet utvidgas med.

Det vattenområde som ansluter till tillkommande mark föreslås ingå i reservatet av arronderingsskäl. Vid Norrskogen innebär det att Gällnö naturreservat då kommer att gränsa till delar av Hjälmsö-Lådna naturreservat och Karklö naturreservat.

Förslaget till naturreservat har sänts på remiss till markägaren, övriga sakägare och myndigheter i enlighet med 24-26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Yttranden har kommit in från
kompletteras efter remiss

Länsstyrelsens bedömning

Gällnö utgör ett mycket attraktivt skärgårdsområde för det rörliga friluftslivet och har värdefulla skogsmiljöer, vattenområden och ett odlingslandskap av äldre karaktär. För att områdets värden långsiktigt ska bestå, bör kulturlandskapet och de värdefulla naturmiljöerna vårdas och odlingslandskapet brukas. De tillkommande delarna utgörs av skogar och odlingsmarker av likartad karaktär och struktur som i det befintliga

reservatet. Utvidgningen av reservatet innebär skydd för de tillkommande delarna vilka förstärker de redan skyddade värdena och kvaliteterna för biologisk mångfald och värde för friluftslivet i Gällnö naturreservat. Avverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets värden skulle gå förlorade.

Länsstyrelsen anser att de nya områdena bör fogas till naturreservatet och att samma föreskrifter och syfte bör gälla. Skötselplanen för det befintliga naturreservatet bör gälla också de tillkommande delarna kompletterat med beskrivningar, skötsel och mål för respektive delområde och dess skötselområden, se förslag om tillägg till skötselplanen för Gällnö naturreservat, bilaga 4.

Förenlighet med hushållningsbestämmelser och översiktsplan

Länsstyrelsen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan samt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

I översiktsplanen för Värmdö kommun, antagen i juni 2023, redovisar kommunen det riksintresseområde för naturvård och friluftsliv där Gällnö ingår. I kommunens översiktsplan finns även utpekade *Kulturmiljöområden* som omfattar helhetsmiljöer som har en värdefull kulturhistorisk struktur i behåll. Miljöerna ger en bred representation av Värmdö kommuns kulturhistoria. Gällnö ingår i en av de utpekade helhetsmiljöerna. Värmdö kommun arbetar med att ta fram en Havs- och kustplan. Av kommunens samrådsförslag framgår bla att Gällnö ingår i ett marint värdeområde. Värdeområden är områden med höga naturvärden som till exempel platser med goda försättningar för förekomst av ålgräs, blåstång, borstnate och blåmusslor, uppväxtområden för kustlevande fisk m.m. Några motstående intressen för området bedöms inte finnas i översiktsplanen och kommande Havs- och kustplan.

Miljö kvalitetsmål

Detta beslut om att utvidga Gällnö naturreservat bedöms bidra till att uppfylla de svenska miljö kvalitetsmålen, i första hand *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Ett rikt växt- och djurliv* och *Hav i balans samt Levande kust och skärgård* samt *Begränsad klimatpåverkan*.

Intresseprövning

Länsstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att det, för att skydda och vårda de värden som har beskrivits, finns skäl att besluta om att utvidga

Gällnö naturreservat samt att besluta om föreskrifter för tillkommande delar och att fastställa en skötselplan för dem. För att uppnå det starka skydd som behövs för områdets natur-, kultur- och friluftslivsvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta bestämmelser som hindrar olika exploateringsföretag och som reglerar skogsbruket.

Hur man överklagar

Beslutet kan överklagas (*avser inte remisskedet*) kompletteras

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av att komplettera efter remiss

Bilagor

1. Beslutskarta utvidgning
2. 2A Norrskogen
Karta med föreskriftsområden där även indelning i skötselområden framgår

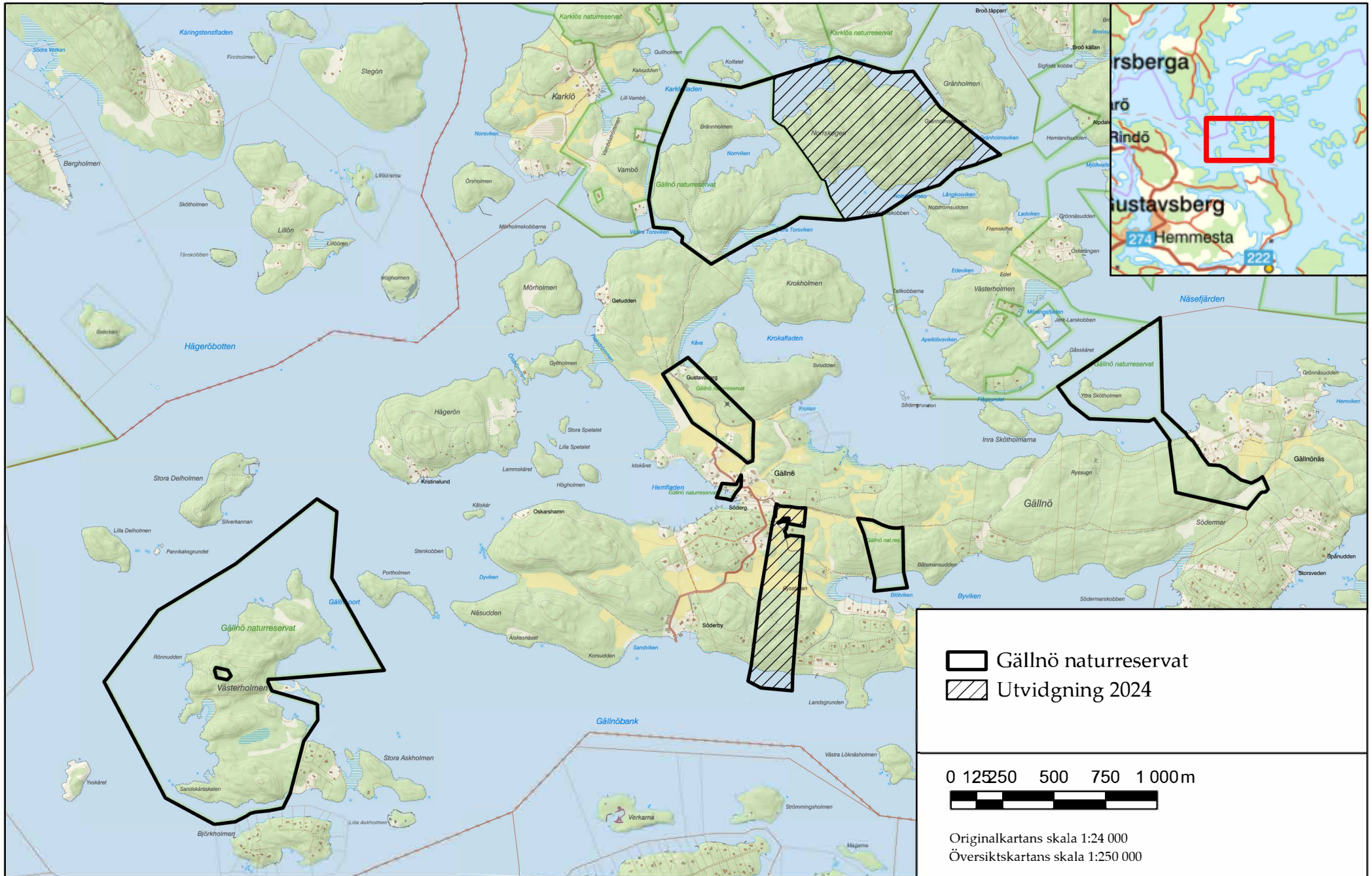
2B Hemskiftet
Karta med föreskriftsområden där även indelning i skötselområden framgår
3. Beslut den 6 mars 2017 om utvidgning av Gällnö naturreservat i Värmdö kommun samt fastställelse av reviderad skötselplan för reservatet, med beteckning/dnr 511-24288-2012
4. Tillägg till skötselplanen för Gällnö naturreservat, Värmdö kommun
5. Hur man överklagar (*kompletteras, avser ej remisskedet*)

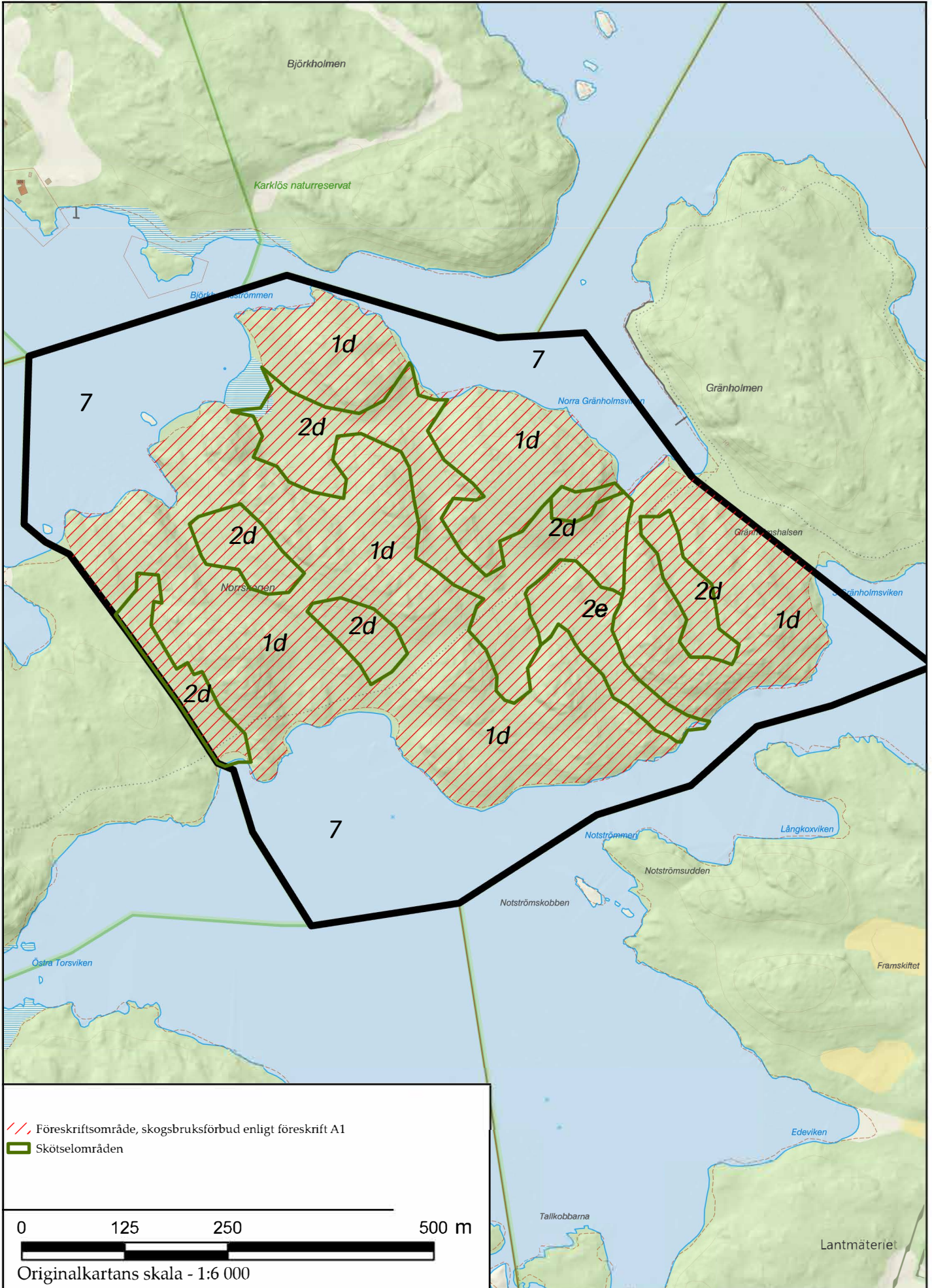
Sändlista (för beslutet)

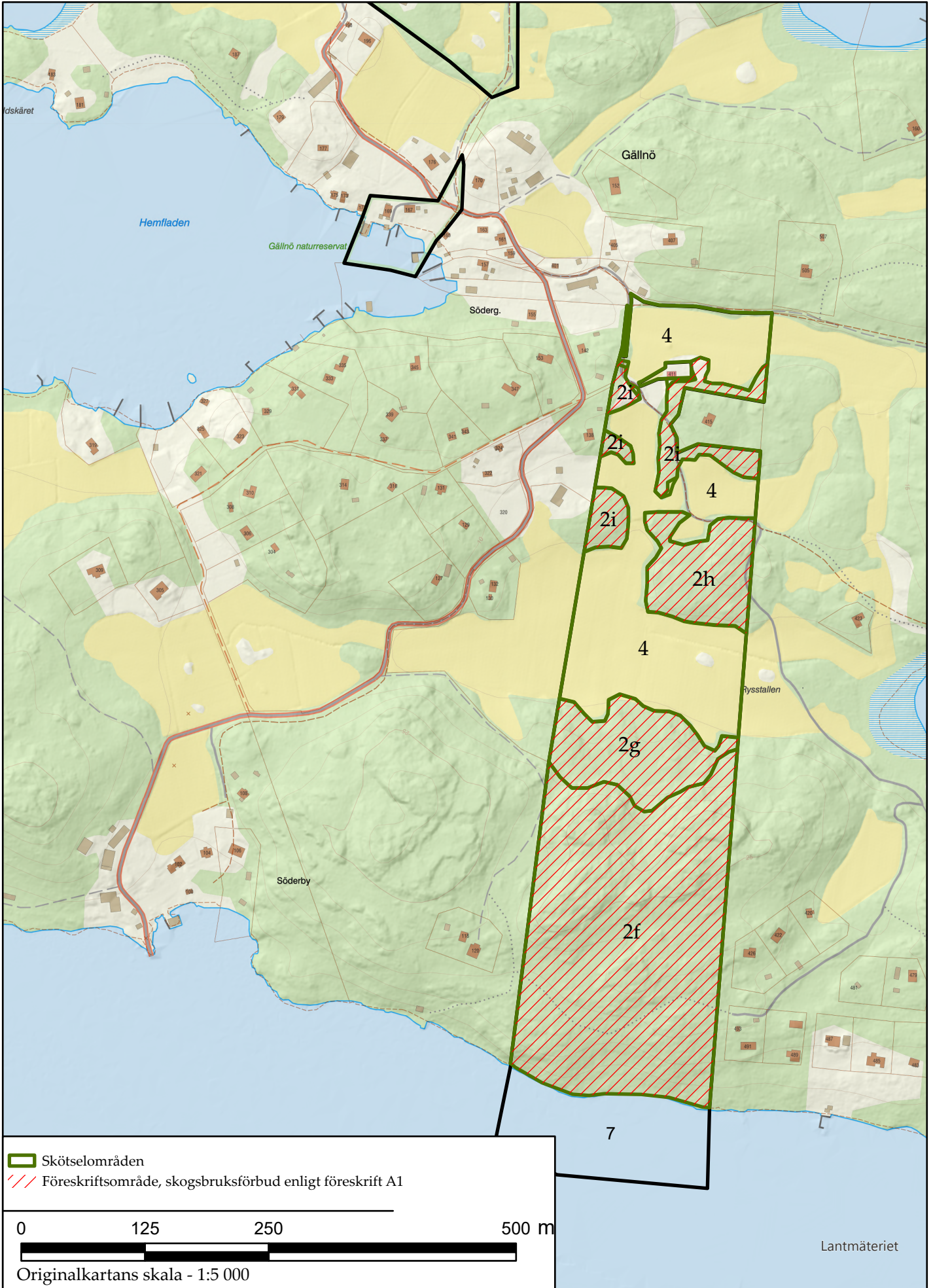
Kompletteras

Beslutskarta

Gällnö naturreservat

Enheten för naturvård
Örjan Hallnäs
010 – 223 13 48

Enligt sändlista

Beslut om utvidgning av Gällnö naturreservat i Värmdö kommun samt fastställelse av reviderad skötselplan för reservatet

(5 bilagor)

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Gällnö
Kommun	Värmdö
Naturvårdsregister-ID	2000887
Natura 2000-ID	SE0110347 Västerholmen
Natura 2000-naturtyper	9070, Trädklädd betesmark (enligt senast beslutade ändring för Natura 2000-området år 2012)
Socken	Värmdö
Naturgeografisk region	Region 25, Östersjön med skärgårdar samt Åland
Läge	Reservatet ligger ca 35 km ostnordost om Stockholms centrum. Det omfattar sex delområden, bestående av delar av öarna Gällnö, Brännholmen, Västerholmen, hela Yttre Skötholmen samt anslutande vattenområden.
Fastigheter	Gällnö 4:17 samt del av 4:144
Fastighetsägare	Enskild samt Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län
Areal utvidgning	62,7 hektar varav landareal 34,4 hektar
Areal efter detta beslut	204,4 hektar varav landareal 99,9 hektar
Reservatsförvaltare	Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län

BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken beslutar Länsstyrelsen att utvidga Gällnö naturreservat till att omfatta det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 1. Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. beslutar Länsstyrelsen om nytt syfte och nya föreskrifter, vilka ska gälla för hela Gällnö naturreservat.

Länsstyrelsens tidigare beslut om bildande av naturreservatet Gällnö den 10 april 1978 (dnr. 11.1211-675-76) med syfte, föreskrifter och skötselplan upphävs med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken och ersätts av detta beslut.

BESLUTDatum
2017-03-06Beteckning
511-24288-2012
0120-02-037**Naturreservatets syfte**

Syftet med Gällnö naturreservat är att bevara ett skärgårdsområde som är av stor betydelse för allmänhetens friluftsliv och som har ett skyddsvärt, kulturpräglat skärgårdslandskap som är representativt för länet. I reservatet ska det historiska odlingslandskapet, de värdefulla skogsområdena, värdefull havsmiljö liksom växt- och djurlivet särskilt skyddas och vårdas. Områdets värde för det rörliga friluftslivet ska tas tillvara.

I den del av naturreservatet som utgör Natura 2000-området Västerholmen ska gynnsam bevarandestatus upprätthållas för de livsmiljöer som utpekats enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

Syftet ska uppnås genom att:

- bebyggelse eller större anläggningar på land eller i vatten inte tillkommer,
- odlingslandskapet bevaras genom åkerbruk, slätter, bete och återkommande röjningar,
- delar av skogsmarken undantas helt från produktionsinriktat skogsbruk och lämnas för fri utveckling eller sköts enbart för att vårda naturvärdena, medan andra delar brukas genom plockhuggning med naturvårdande inriktning,
- området görs tillgängligt och attraktivt för allmänheten genom enkla anordningar såsom information, markerade leder och skärgårdsmajor.

Prioriterade bevarandevärden

1. Naturmiljön med de naturtyper (enligt habitatdirektivet, 92/43/EEG) som finns i området, samt de förekommande skogstyper (skärgårdsnaturskogar och skogar med ädellövinslag) vilka har hög prioritet enligt strategin för formellt skydd av skog i Stockholms län,
2. den biologiska mångfalden med de rödlistade arter som är knutna till ovanstående naturtyper.
3. anordningar och miljöer för friluftslivet.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområde

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att

1. inom skötselområde 1 och 2 (se föreskriftskarta, bilaga 2) avverka levande eller döda träd och buskar, ta bort eller upparbeta vindfällan eller utföra andra

BESLUTDatum
2017-03-06Beteckning
511-24288-2012
0120-02-037

- skogliga åtgärder. Föreskriften gäller inte naturvårdande skötselåtgärder enligt föreskrift B5, och som är preciserade i skötselplanen,
2. inom skötselområde 3 (se föreskriftskarta, bilaga 2) slutavverka skog,
 3. avverka träd med en brösthöjdsdiameter större än 1 meter,
 4. skogsplantera betesmark eller åkermark eller bedriva energiskogsodling eller julgransodling på åkermark,
 5. på land eller i vatten gräva, spränga, schakta, muddra, dika, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk bearbetning. Föreskriften gäller inte muddring som givits tillstånd enligt föreskrift A14,
 6. framföra motorbåt eller vattenskoter i Norrviken (se föreskriftskarta, bilaga 2),
 7. uppföra stängsel eller andra hägnader utöver betesstängsel och stängsel inom tomtplats,
 8. utanför tomt- och gårdsplats anordna upplag annat än tillfälligt i samband med områdets skötsel,
 9. kalka, använda kemiska bekämpningsmedel eller gödselmedel i skogsmark,
 10. plantera in eller sätta ut för området främmande växt- eller djurart,
 11. sätta upp skylt, affisch eller liknande anordning utöver reservats- och vägvisningsskyltar.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

12. uppföra ny byggnad, brygga eller annan anläggning,
13. utföra till- eller påbyggnad av befintlig byggnad,
14. muddra i sundet mellan Norrviken och Karklöfladen,
15. dra fram ledning i mark, luft eller vatten. Föreskriften gäller inte inom tomt- eller gårdsplats,
16. uppföra mast, torn eller vindkraftverk,
17. anlägga väg, stig eller parkeringsplats,
18. anlägga campingplats.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla följande anordningar och åtgärder för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av informationsskyltar och övriga upplysningsskyltar,

BESLUTDatum
2017-03-06Beteckning
511-24288-2012
0120-02-037

2. naturvårdande skötselåtgärder i form av frihuggning, röjning, gallring, hamling och kvarlämnande av död ved, bete, uppsättning av betesstängsel, slätter och åkerbruk,
3. åtgärder i Norrviken i form av muddring i syfte att upprätthålla vandringskanaler för fisk mellan viken och havet utanför,
4. undersökningar av växt- och djurlivet och övriga naturförhållanden i reservatet,
5. befintliga anordningar för friluftslivet: sopmajor, stigar, tältplats och båtluftarled, samt skötsel av dessa.

Åtgärderna beskrivs närmare i bifogad skötselplan, bilaga 3.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att

1. ta stenar, gräva, hacka, borra, spränga, rista, måla eller på något sätt skada berg, jord eller sten,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller ta bort död ved,
3. skada vegetationen genom att gräva upp växter eller ta bort mossor, lavar eller vedlevande svampar,
4. framföra motorbåt eller vattenskoter i Norrviken (se föreskriftskarta, bilaga 2),
5. medföra hund som inte är kopplad,
6. sätta upp affisch, skylt eller liknande eller göra inskrift. Föreskriften gäller inte befintliga anslagstavlor eller helt tillfälliga skyltar som t.ex. tipspromenader,
7. tälta mer än två dygn i följd på samma plats,
8. under längre tid än två dygn i följd förankra båt vid samma strand,
9. på ett störande sätt använda musikinstrument, musikanläggning eller liknande.

D. Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte gälla följande:

1. reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren utser får utföra de åtgärder som behövs för reservatets skötsel och som anges i föreskrifterna B1 – B5,
2. reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren utser får utföra nödvändig insamling för dokumentation av växt- och djurlivet,
3. reservatsförvaltaren eller den förvaltaren utser att ta bort träd som fallit över badstrand, eller såga av och ta bort hindrande stamdel av träd som fallit över

BESLUTDatum
2017-03-06Beteckning
511-24288-2012
0120-02-037

- väg eller gångstig, eller fälla döda eller döende träd med uppenbar risk att falla över stigar, vägar, byggnader, luftledningar eller badstränder,
4. jakträttsinnehavaren får använda lös hund vid jakt samt använda terrängskoter (t.ex. fyrhjuling) på fast mark i samband med uttransport av fällt högvilt och rådjur,
 5. djurhållaren får använda vallhund vid djurhållningen,
 6. innehavaren av ledning får utföra normalt underhåll av befintlig ledningsgata,
 7. normal skötsel av tomt- och gårdsplats,
 8. underhåll av befintliga vägar och stigar,
 9. inplantering eller hållning av arter som ingår i sedvanlig jordbruksverksamhet,
 10. markägaren får upplåta skötselområde 5c för lägerverksamhet, utan hinder av föreskriften C7.

Föreskrifternas ikraftträdande

Ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen utkom från trycket i länets författningssamling, varvid föreskrifterna i Länsstyrelsens beslut den 10 april 1978 (Stockholms läns författningssamling 1978:305) upphör att gälla.

Enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller ordningsföreskrifterna under C även om de överklagas.

Skötsel och förvaltning

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 3) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning. Tidigare skötselplan upphör att gälla.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 21 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att Skärgårdsstiftelsen i Stockholms län ska vara förvaltare i naturvårdshänseende för naturreservatet.

Uppllysningar

I reservatet gäller också övriga bestämmelser till skydd för naturmiljön. Bland dessa erinras om följande:

- Delar av naturreservatet utgör ett Natura 2000-område (Västerholmen, SE0110347). Det råder tillståndsplikt för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i Natura 2000-området, enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken.
- Vattenskoterförordningen (1993:1053).
- Terrängkörningsförbudet i terrängkörningslagen (1975:1313).

BESLUTDatum
2017-03-06Beteckning
511-24288-2012
0120-02-037

- Fridlysningsbestämmelserna. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259), med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag. Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).
- Den 1 april 2015 infördes förbud mot att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar i hav, sjöar och inre vattendrag. Förbudet gäller alla fritidsbåtar, förutom dem som är k-märkta. Hela Sveriges sjöterritorium omfattas enligt Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2012:13) om ändring i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2010:96) om åtgärder mot förorening från fartyg.

Länsstyrelsen har för avsikt att hemställa hos Havs- och vattenmyndigheten om införande av fiskeförbud i Norrviken enligt fiskelagen (1993:787). Införandet förväntas ske i samband med en större revidering av fiskeregler längs ostkusten, beräknad till år 2018.

SKÄLEN FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT**Beskrivning av området**

Naturreservatet ligger i Stockholms mellersta skärgård mellan öarna Grinda och Möja, cirka 40 kilometer ostnordost om Stockholm. Reservatet består av sex delområden, fem på Gällnö och ett som omfattar ön Västerholmen.

På Gällnö utgörs reservatets landområden av skogsmark, odlingslandskap med åker- och betesmarker. På Västerholmen finns ett markant inslag av äldre grov ek och delar av ön betas. I ett av delområdena på Gällnö finns flera viktiga byggnader och anläggningar samlade. Här finns en handelsbod, en kombinerad rast- och informationsstuga, sopmaja och en allmän brygga. I anslutning till reservatet finns även ett vandrarhem.

Vissa delar av naturreservatet, framför allt naturhamnarna vid Västra Torsviken och Karklöfladen, är väl frekventerade av det rörliga friluftslivet. Andra delar av reservatet besöks mer sällan. Inom reservatet finns iordningställda strövstigar, en båtluftarled, sopmajor och hävdade gräsytor som regelbundet används av den besökande allmänheten.

Området har ännu karaktären av ålderdomlig, brukad skärgårdsmiljö. Delar av reservatet präglas av äldre gran- och tallskogar. På ön Gällnö brukas skogen på ett naturvårdsinriktat sätt med återkommande plockhuggningar och röjningsinsatser. Detta sätt att nyttja skogen har under lång tid präglat brukandet i skärgården. Inom vissa partier, där terrängen är kuperad, är skogen huvudsakligen lämnad för fri utveckling.

På Västerholmen är inslaget av lövskog högst påtagligt och här påträffas lind, ask, alm och ek. Flera av lövträden är grova, döende eller senvuxna. Därför finns här en intressant fauna och flora som har ett särskilt stort bevarandevärde sett ur naturvårdens synvinkel. På grund av detta är Västerholmen utpekad som ett Natura

BESLUTDatum
2017-03-06Beteckning
511-24288-2012
0120-02-037

2000-område. Yttre Skötholmen är bevuxen av gles barrskog som domineras av tall, och har inslag av björk och klibbal.

Norrviken, på östra sidan om Brännholmen, är ett opåverkat vattenområde som har mycket höga värden. Den är utpekad som ett skyddsvärt grundområde och skyddas i och med denna utvidgning i sin helhet. Andra större vattenområden som ingår i reservatet är västra delen av Östra Torsviken samt vattnen kring norra delen av Västerholmen.

Reservatet är beläget i ett område som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövården och friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Vidare ligger området i ett kust- och skärgårdsområde som i sin helhet är av riksintresse enligt 4 kap. 4 § miljöbalken. Som nämnts är delar av Västerholmen Natura 2000-område.

Ärendets beredning

Gällnö naturreservat bildades 1978 efter att Skärgårdsstiftelsen hade förvärvat ett av Gällnös hemman. År 1995 förvärvade Skärgårdsstiftelsen ytterligare mark på Gällnö (Brännholmen) och efter detta aktualiserades en översyn av tidigare reservatsbeslut och skötselplan. I samband med denna översyn togs frågan upp om att ytterligare utvidga reservatet på enskild mark som delvis är Natura 2000-område på Västerholmen. En överenskommelse om intrångsersättning har därefter träffats med markägaren till detta område.

Nu föreslås således en utvidgning av reservatet med två områden som totalt omfattar 62,7 hektar varav 34,4 hektar är land.

Länsstyrelsen har i enlighet med 24–26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skickat förslaget till utvidgning av naturreservatet på remiss till berörda sakägare, kommunen och myndigheter (Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Havs- och Vattenmyndigheten, Försvarsmakten.) Yttranden har kommit in från Skärgårdsstiftelsen, Havs- och Vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Försvarsmakten och Värmdö kommun. Skogsstyrelsen och kommunen har båda tillstyrkt utvidgningen av reservatet medan Försvarsmakten har lämnat svar utan erinran.

Skärgårdsstiftelsen

Skärgårdsstiftelsen har inkommit med en rad synpunkter. De viktigaste har rört indelning och klassning av flera skötselområden samt formulering av flera föreskrifter. Skötselområdena har förändrats något till detta beslut, vilket Skärgårdsstiftelsen skriftligen har godkänt. Användning av vallhund inom jordbruksverksamheten tillåts. Förbudet mot anläggande av campingplats ändras till att sådan åtgärd är tillståndspliktig. Skärgårdsstiftelsen har lämnat önskemål om landningsförbud för flygfarkoster. Länsstyrelsen bedömer att införandet av en sådan föreskrift inte är lämpligt som en del av nu aktuellt beslut, eftersom det skulle behöva föregås av en särskild utredning av konsekvenser och behov.

Övriga synpunkter har rört mer detaljerade frågor. Dessa synpunkter har arbetats in i reservatsdokumenten eller på annat sätt bemötts i diskussion med Skärgårdsstiftelsen.

BESLUTDatum
2017-03-06Beteckning
511-24288-2012
0120-02-037***Havs- och Vattenmyndigheten***

HaV efterfrågar utvecklade beskrivningar av de marina miljöerna, samt att Länsstyrelsen anger mätbara bevarandemål för dessa miljöer. Länsstyrelsen har därför lagt till översiktliga beskrivningar till skötselplanen, baserade på SGU:s djupdata och ekosystemmodellering enligt det så kallade MMSS-projektet.

HaV påpekar också att den föreslagna föreskriften om hastighetsbegränsning till sjöss inom reservatet skulle vara svår att upplysa om på plats och att efterleva, särskilt som reservatet är uppdelat i flera mindre delområden. Länsstyrelsen har därför tagit bort föreskriften i beslutet. HaV föreslår också att Länsstyrelsen överväger att reglera fartygshastigheten med stöd av sjötrafikförordningen, i ett större sammanhängande område. Detta kan dock inte ske inom ramen för nu aktuellt ärende.

Länsstyrelsens bedömning

Gällnö utgör ett mycket attraktivt skärgårdsområde för det rörliga friluftslivet och har värdefulla skogsmiljöer, vattenområden och äldre odlingslandskap. För att områdets värden ska bestå, krävs att kulturlandskapet och de värdefulla naturmiljöerna vårdas och att odlingslandskapet brukas.

Norrviken är sedan tidigare utpekad av Länsstyrelsen som en gloflada med mycket höga naturvärden och relativt stor betydelse för fisk. För att säkra vikens naturvärden bör den skyddas i sin helhet inom reservatet, samtidigt som förbud mot motorbåt och vattenskoter införs.

Länsstyrelsen finner det angeläget att utvidga reservatet så att det bättre omfattar de mest värdefulla naturmiljöerna i området, däribland Natura 2000-området Västerholmen i sin helhet, och samtidigt fastställa en ny skötselplan för att säkerställa en god skötsel av områdets natur- och kulturvärden samt höga värden för friluftslivet.

Länsstyrelsen bedömer att det nya syftet och de nya föreskrifterna enligt detta beslut ger ett lika starkt eller starkare skydd för de värden som reservatet ska skydda, varför hinder att upphäva Länsstyrelsens beslut av den 10 april 1978 (11.1211-675-76) inte föreligger enligt 7 kap. 7 § miljöbalken. De undantag från föreskrifterna som görs i punkterna D3-4 och D6-8 utgör förtydliganden av vad som enbart har varit en del av den hittillsvarande skötselplanen.

Förenlighet med hushållningsbestämmelser och översiktsplan

Länsstyrelsen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med kommunens översiktsplan samt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

I översiktsplanen för Värmdö kommun, antagen i december 2011, redovisar kommunen det riksintresseområde för naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård där Gällnö ingår. Översiktsplanen redovisar också Natura 2000-områdets status som riksintresse. Översiktsplanen rekommenderar även skydd av grunda bottenområden, och lyfter fram vikten att bevara de värdefulla odlingslandskap som finns i

BESLUTDatum
2017-03-06Beteckning
511-24288-2012
0120-02-037

Gällnöområdet. Några motstående intressen för området anges inte i översiktsplanen.

Miljö kvalitetsmål

Detta beslut om Gällnö naturreservat bedöms bidra till att uppfylla de svenska miljö kvalitetsmålen, i första hand *Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar* samt *Ett rikt växt- och djurliv*.

Intresseprövning

Länsstyrelsen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att det, för att skydda och vårda de värden som har beskrivits, finns skäl att besluta om att utvidga Gällnö naturreservat samt att besluta om nya föreskrifter och att fastställa en ny skötselplan. För att uppnå det starka skydd som behövs för områdets natur-, kultur- och friluftsvärden bör föreskrifterna bland annat omfatta bestämmelser som hindrar olika exploateringsföretag och som begränsar skogsbruket.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 5.

Beslut i detta ärende har fattats av länsöverdirektör Magdalena Bosson. Vid ärendets slutliga handläggning har även deltagit miljödirektör Göran Åström, samhällsbyggnadsdirektör Patrik Åhnberg, landsbyggsdirektör Ulrika Geber, länsassessor Jenny Sundberg, samt miljöhandläggare Örjan Hallnäs, den sistnämnde föredragande.

Magdalena Bosson

Örjan Hallnäs

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Föreskriftskarta
3. Skötselplan
4. A. Skötselkarta för Gällnö och Brännholmen
B. Skötselkarta för Västerholmen
5. Hur man överklagar

BESLUT

Datum
2017-03-06

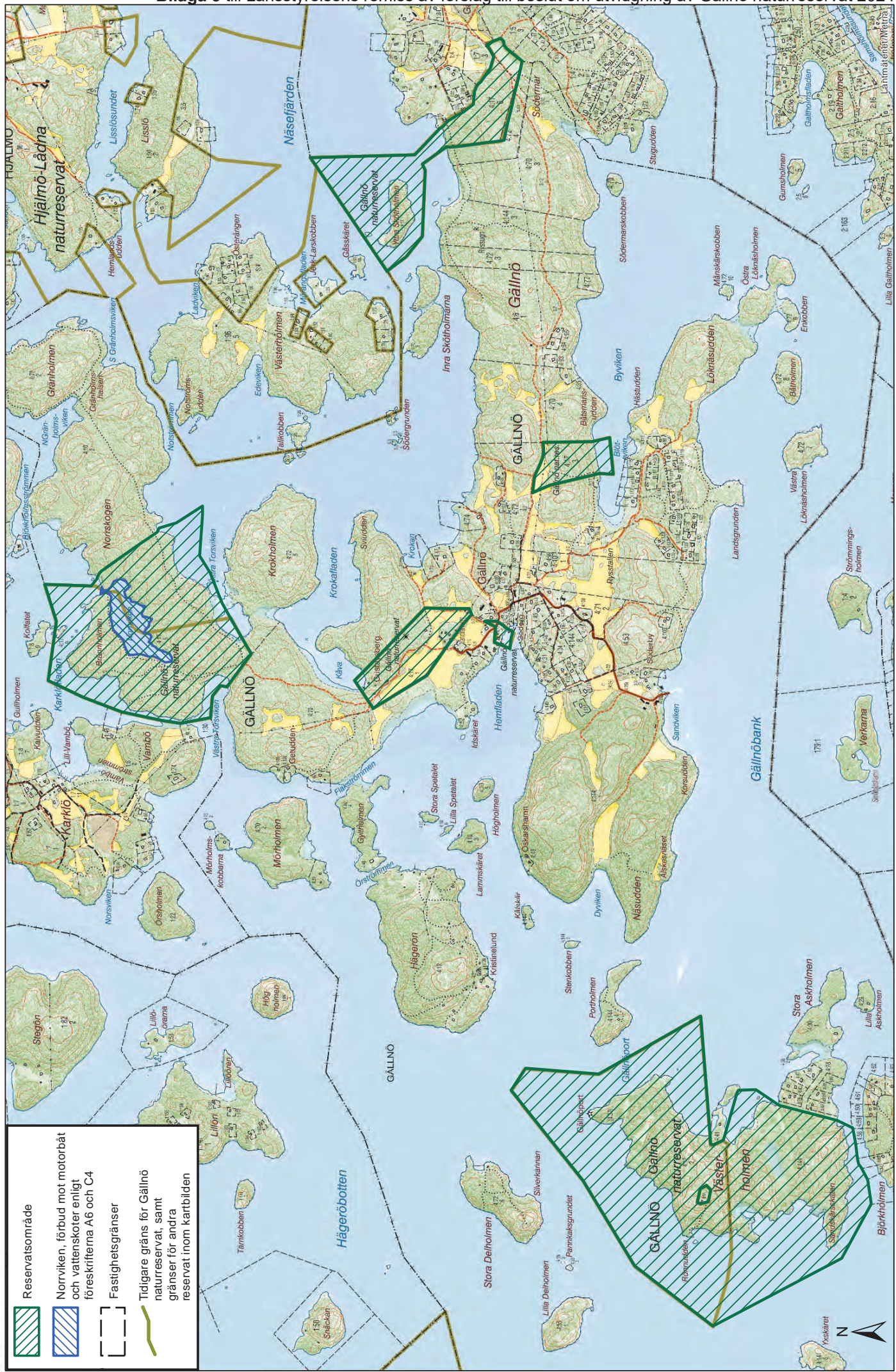
Beteckning
511-24288-2012
0120-02-037

Sändlista

Sändlistan är borttagen i denna version
eftersom den innehåller personuppgifter.

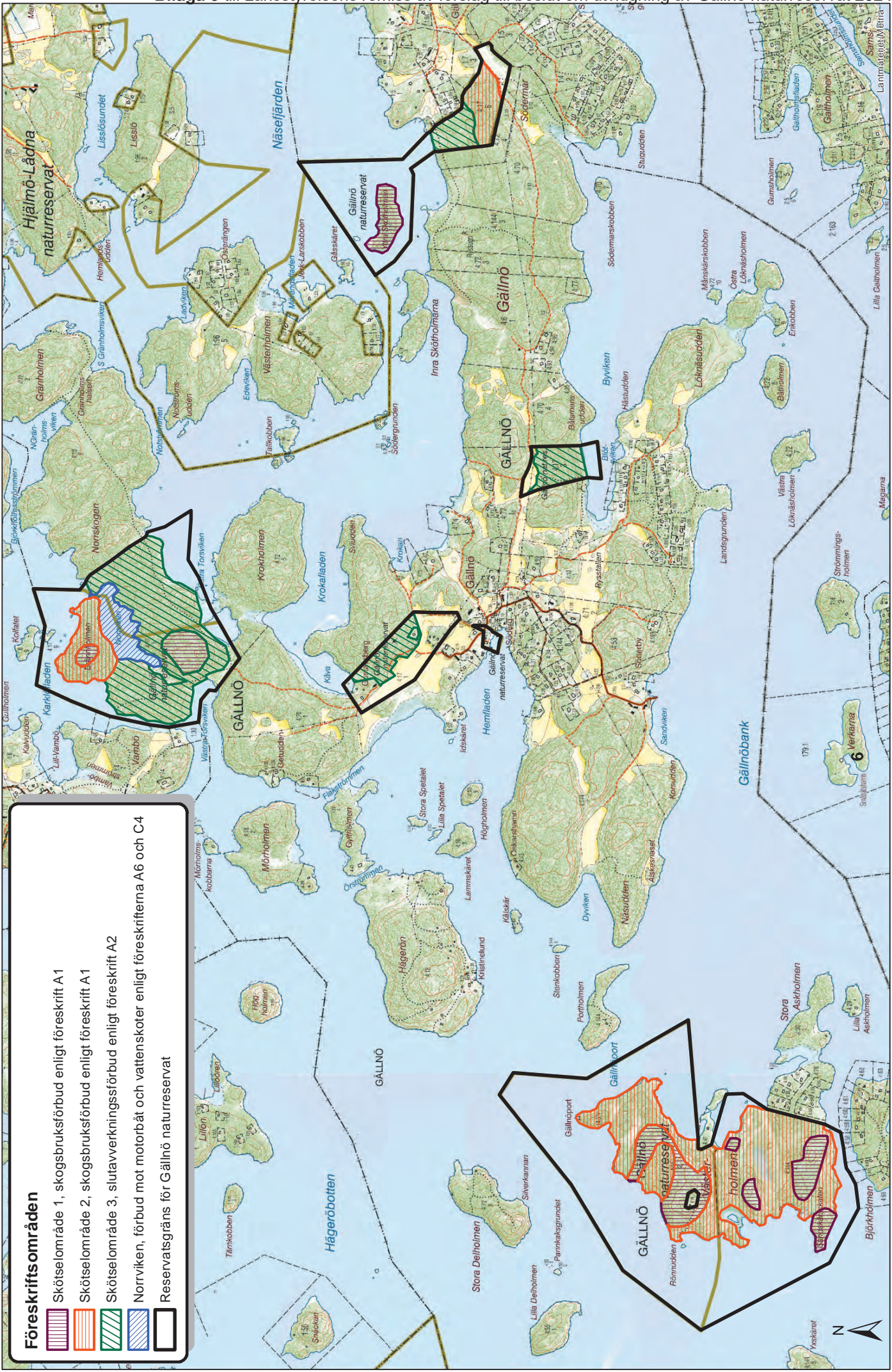
Kungörelse

Beslutet kungörs i ortstidning samt i Stockholms läns författningssamling.

Föreskriftsområden

- Skötselområde 1, skogsbruksförbud enligt föreskrift A 1
- Skötselområde 2, skogsbruksförbud enligt föreskrift A 1
- Skötselområde 3, slutavverkningssförbud enligt föreskrift A2
- Norrviken, förbud mot motorbåt och vattensporter enligt föreskrifterna A6 och C4
- Reservatsgräns för Gällnö naturreservat

Bilaga 3

Tillhör Länsstyrelsens beslut, dnr 511-24288-2012

Skötselplan för Gällnö naturreservat i Värmdö kommun

Inledning

Denna skötselplan har utarbetats av Länsstyrelsen i Stockholm inför utvidgningen av Gällnö naturreservat. Den baseras på ett förslag som arbetats fram av Hans Sandberg, Biomedia Omberg. Denna skötselplan ersätter tidigare skötselplan från 1978.

Skötselplanen är indelad i en beskrivning av reservatet och en plan för reservatets skötsel. Skötselplanen, som är en bilaga till reservatsbeslutet, fastställs samtidigt som beslutet om utvidgning av reservatet fattas. Naturreservatets syfte, reservatsföreskrifter samt grunden för reservatets tillkomst och utvidgning återfinns i reservatsbeslutet.

Kartbilagor

3A. Skötselkarta för Gällnö med skötselområden och anläggningar för friluftslivet

3B. Skötselkarta för Västerholmen med skötselområden och Natura 2000-område

1. Beskrivning av reservatet

Översikt

På Gällnö utgörs reservatets landområden av skogsmark, odlingslandskap med åker- och betesmarker. På Västerholmen finns ett markant inslag av äldre grov ek. Denna ö betas också. I ett av delområdena på Gällnö finns flera viktiga byggnader och anläggningar samlade. Här finns en handelsbod, en kombinerad rast- och informationsstuga, sopmaja och en allmän brygga. I anslutning till reservatet finns även ett vandrarhem.

Vissa delar av naturreservatet, framför allt naturhamnarna vid Västra Torsviken och Karklöfladen, är väl frekventerade av det rörliga friluftslivet. Andra delar av reservatet besöks mer sällan. Inom reservatet finns iordningställda strövstigar, en båtluffarled, sopmajor och hävdade gräsytor som regelbundet används av den besökande allmänheten.

Läge och avgränsning

Naturreservatet ligger i Stockholms mellersta skärgård mellan öarna Grinda och Möja, cirka 40 km ostnordost om Stockholm. Reservatet består av sex delområden, varav fem ligger på Gällnö medan ett omfattar nästan hela ön Västerholmen. Totalarean är 204 hektar, varav 100 hektar är land. Ett av delområdena gränsar till Hjälmo-Lådna naturreservat i nordost, ett annat till det blivande Karklö naturreservat i nordväst.

Skötselplan för Gällnö naturreservat

2 (20)

2017-03-06

Naturtyper

Naturreservatets areal har indelats i följande naturtyper enligt KNAS (Kontinuerlig naturtypskartering av skyddad natur), som baseras på satellitdata. Observera att naturtypernas arealer kan skilja sig betydligt från de arealer som olika hävdformer tar i anspråk enligt denna skötselplan.

Tabell 1. Naturtyper enligt KNAS. Arealerna är ungefärliga, och de kan skilja sig något från andra karteringar. *Källa: VIC-natur 2011-02-09*

Naturtyp/markslag	Area (ha)	Andel	Skötselområde
Naturtyper			
Tallskog	20,7		
Granskog	19,0		
Barrblandskog	14,9		
Lövblandad barrskog	7,9		
Triviallövskog	6,1		
Triviallövskog med ädellövinslag	1,8		
Ädellövskog	9,6		
Lövsumpskog	0,1		
Odlad mark – åker, äng	5,8		4 a-b, 5 a-b
Övrig öppen mark	3,5		
Våtmark	0,7		
Impediment	9,4		
Exploaterad mark	0,5		
Summa landareal	100,0	49 %	
Hav	104,3	51 %	
Reservatets totalarea (hav+land)	204,4	100 %	
Skogsmarkens markanvändning			
Skogsmark	89,5	100 %	
Produktiv Skogsmark	80,1	89 %	
Impediment (hällmarker)	9,4	11 %	

Natura 2000

En del av Västerholmen är Natura 2000-område enligt EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG), områdesbeteckning SE110347.

Efter basinventering och övriga fältbesök är hela området (8,1 hektar) utpekad som naturtypen 9070, *Trädklädd betesmark*, enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Denna naturtypsklassning gäller från år 2011, och har fastställts genom regeringsbeslut år

Skötselplan för Gällnö naturreservat

3 (20)

2017-03-06

2012. Klassningen kan dock komma att ändras vid kommande uppföljningar. Inga Natura 2000-arter är rapporterade från området.

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de naturtyper som är utpekade i området. Länsstyrelsen har fastställt en bevarandeplan för Natura 2000-området. Av bevarandeplanen framgår vilka bevarandemål som ska uppnås och vilka åtgärder som krävs för att uppnå målen. Skötselplanen och bevarandeplanen ska ha en överensstämmande inriktning.

Naturförhållanden

Geologi och topografi

Reservatets landområden är delvis kuperade, särskilt på Västerholmen och på Brännholmen, där reservatets högsta punkt finns, 40 meter över havet.

Bergarterna utgörs av olika slags gnejser med en huvudsaklig strykning i öst-västlig riktning. På enstaka ställen finns fältspatgångar och diabasbergarter. Bland geologiska formationer märks särskilt en jättegryta på Brännholmen samt inom hela området isslipade berghällar. Jordarten karaktäriseras av tunna morän- och lerjordar.

Vegetation, flora och fauna

Landskapet

Området har ännu karaktären av ålderdomlig, brukad skärgårdsmiljö. Delar av reservatet präglas av äldre gran- och tallskogar. På ön Gällnö brukas skogen på ett naturvårdsinriktat sätt med återkommande plockhuggningar och röjningsinsatser. Detta sätt att nyttja skogen har under lång tid präglat skärgårdsnaturen.

Inom vissa partier, där terrängen är kuperad, är skogen huvudsakligen lämnad för fri utveckling. På Västerholmen är inslaget av lövskog högst påtagligt och här påträffas lind, ask, alm och ek. Flera av lövträden är grova, döende eller senvuxna. Därför finns här en intressant fauna och flora som har ett särskilt stort bevarandevärde sett från naturvårdssynpunkt. På grund av detta är Västerholmen utpekad som ett Natura 2000-område. Yttre Skötholmen är bevuxen av gles barrskog som domineras av tall, och har inslag av björk och klibbal.

Norrviken, på östra sidan om Brännholmen, är ett opåverkat vattenområde som har mycket höga värden. Andra större vattenområden som ingår i reservatet är västra delen av Östra Torsviken samt vattnen kring norra delen av Västerholmen.

Nedan beskrivs reservatets delområden närmare. I det minsta delområdet, med brygga och raststuga invid Hemfladen, ingår huvudsakligen anordningar för friluftslivet. Dess naturvärden beskrivs därför inte här.

Västerholmen

Västerholmen, belägen väster om Gällnö, är det delområde som har artrikast växt- och djurliv. Delar av ön är utpekad som Natura 2000-område. Ön har en mycket varierad topografi med dalgångar och höga berg. Denna variation ger förutsättningar för öns mångsidiga vegetation, med flera olika skogstyper. Inom området finns särskilt höga bevarandevärden i ädellövskogarna samt i två bergbranter.

Skötselplan för Gällnö naturreservat

4 (20)

2017-03-06

Den glesa skogen på hällmarkerna utgörs av tall och senvuxen ek. I de mer strandnära områdena dominerar ek. Eken på ön är av varierande ålder, och föryngringen är god. Många av de uppvuxna ekarna är uppskattningsvis runt 100-150 år gamla. Det finns även en hel del ekar som är riktigt grova och gamla, medan andra är senvuxna och knotiga. Vissa större träd har drabbats av eksjuka och har fallit omkull eller står kvar som torrakor.

Alm, ask, lönn och lind finns här och var, ibland som grova exemplar som hyser en rik epifytisk lavflora. Lönnen förekommer dock oftare som småplantor och tycks ha svårt att klara betet. Inom några partier förekommer medelålders asp (ca 70-80 år).

Närmast strandkanten är al vanlig. Det finns även ett par små alkärr med mindre sockelbildningar på ön. Gran har trängt in på sina håll och håller på många ställen på att växa upp i lövträdens kronor. Enstaka gamla granar finns också, framför allt på en sluttning på öns östra sida där även öns största ekar växer.

Buskskiktet utgörs av hassel, måbär, skogstry, hagtorn och olvon. På magrare mark strax nedanför den rena hällmarksvegetationen finns stora inslag av en.

Fältskiktet på Västerholmen har en bred artsammansättning. De mer låglänta delarna är tydligt kalkpåverkade. Här finns bland annat strävlost, lundelm, lundgröe, backskafting, myskmadra, sårläka, tandrot, vårärt, spenört, tvåblad, ormbär, skogsnarv, skogsvicker och blåsippa. Grönvit nattviol förekommer också. På de magrare markerna domineras fältskiktet av blåbär. På flera av löv- och barrträden på Västerholmen hittar man vedlevande svampar såsom oxtunga och talticka. Inom området finns även bolmörtskivling och igelkottsröksvamp. Här påträffas gammelgranslav, lunglav och almlav. Bland mossor förekommer fällmossa, guldockmossa och bårdlav. I lövskogen påträffas fåglar som mindre hackspett och spillkråka. Bland insekter kan bålgeting nämnas. Mollusken slät spolsnäcka förekommer i bergsbranter där inslaget av ask och lind är stort. Det finns en måttlig till hyfsad andel död ved på Västerholmen, mer än i övriga delar av reservatet.

På ön finns även ett par relativt öppna kärr om totalt cirka 1,5 hektar. De är inte närmare undersökta.

Västerholmen har enligt äldre källmaterial nyttjats för bete under lång tid. Om detta minner en rik ängs- och hagmarksflora samt betespräglade träd. Varje sommar transporteras nötboskap till ön. Betet har måttlig intensitet. Skogen är luckig och bär tydlig prägel av bete, men den har på många håll tätat och behöver viss röjning och gallring, inte bara av gran utan även av exempelvis underståndare av lövträd. En del sådana åtgärder har utförts på senare tid, främst i syfte att gynna ädellövträden. Flera av öns dalgångar består av gamla åkermarker som idag hålls öppna genom betet. I en del av åkerbrynen håller slånsnår på att bre ut sig, medan andra växer igen med asp- eller asksly. Granuppslaget är mest påtagligt i nordvända bryn.

Södra delen av Västerholmen har enskild markägare. Norra delen ägs liksom resten av reservatet av Skärgårdsstiftelsen.

Brännholmen

Brännholmen är det delområde som är beläget längst norrut. Liksom Västerholmen är området kuperat. Trädskiktet domineras av barrskog men här förekommer också klibbal, asp, rönn, björk och ek. En del tallar är grova och gamla och har s.k. pansarbark. I

Skötselplan för Gällnö naturreservat

5 (20)

2017-03-06

buskskiktet finns bland annat brakved, slån, nypon, måbär och en. Fältskiktet domineras av kruståtel, blåbär och lingon. Ett fuktängsparti söder om Norrviken hyser en mängd slättergynnade kärlväxter såsom darrgräs, blekstarr, knägräs, Adam och Eva, höskallra, brudbröd, rödklint, kärstistel, prästkrage och svartkämpar. Mer ovanliga kärlväxter på Brännholmen är backskafting, blåsippan, gullpudra, trolldruva, getrams och sårläka. Bland kryptogamer förekommer exempelvis gammelgranslav och blåmossa.

Gustavsberg

Delområdet Gustavsberg (intill Hemfladen) präglas av odlingslandskapet. Här finns åker- och betesmark, bryn och odlingsrösen. Träd och buskar som karaktäriserar landskapet är björk, ek, asp, lönn, vildapel, enbuskar, slån och olvon.

Byviken

Vid norra delen av Byviken finns ett delområde som utgörs av åkermark och ett skogsbyte. Utmed åkern växer björk, ek, asp, slån och nypon. Skogen är betespåverkad. Trädskiktet utgörs av tall, gran, rönn, ek och björk medan fältskiktet innehåller ris och örter som lingon, blåbär, skogsviol, brudbröd, ärenpris, skogssallat och blåsippan. Bland kryptogamer förekommer här gammelgranslav. Skogsbetet är idag alltför igenvuxet och det finns endast några enstaka gläntor där solljus når marken.

Yttre skötholmen

Delområdet Yttre skötholmen, med tillhörande skog på Gällnönäs och den öppna ängsytan vid Södermar, präglas av senvuxen barrskog. Södra delen av området har ett ökat lövinslag med bland annat senvuxen ek. I träd- och buskskiktet finns även rönn, oxel, klibbal, björk och hassel. Fältskiktet i det ekdominerade området består av gökärt, blodrot, bockrot och gråfibbla m.fl. Inom delområdet finns även tallhällmarker med ren- och islandslavar. Ett mindre barrskogsparti har lämnats för fri utveckling. På ön Yttre Skötholmen finns en gles barrskog, främst tall, med inslag av några björkar. Buskskikt saknas i det närmaste helt. Fältskiktet består av kruståtel, blåbär och lingon. Den öppna ängsytan vid Södermar är en äldre åkermark som under de senaste decennierna restaurerats till permanent gräsmark. I ängsytans kantzoner har en hävdgynnad flora börjat vandra in i form av vårbrodd, gökärt och blodrot.

Allmänt om växt- och djurlivet

Bland däggdjur finns rådjur, räv, skogshare och grävling. Fågelfaunan är rätt så ordinär för området. Vattenområdena nyttjas både för rastande och häckande fåglar som grågås, skäggdopping, knölsvan, sothöna, samt änder som ejder och knipa. I bladvassområden finns rörsångare och sävsparv.

Rödlistade arter och signalarter

I tabell 2 nedan anges signalarter och rödlistade arter samt andra intressanta arter som observerats i reservatet vid fältbesök och inventeringar. Området är främst inventerat med avseende på kärlväxtfloran och ytterligare värdefulla arter förväntas därför kunna hittas i reservatet.

Tabell 2. Rödlistade arter och signalarter samt andra sällsynta arter som har påträffats i reservatet.
Rödlistans kategorier: CR = Akut hotad (Critically Endangered), EN = Starkt hotad (Endangered), VU Sårbar (Vulnerable), NT = Missgynnad (Near Threatened).

Skötselplan för Gällnö naturreservat

6 (20)

2017-03-06

* Signalart som av Skogsstyrelsen används vid nyckelbiotopsinventering

Lavar och mossor	Svampar	Kärlväxter	Fauna
Almlav (VU)	Tallticka* (NT)	Myskmadra*	Mindre hackspett (NT)
Lunglav* (NT)	Bolmörtsskivling*	Sårläka*	
Gammelgranslav*	Igelkottsröksvamp	Blåsippa*	
Bårdlav		Lind*	
Glansfläck*		Strävlösa (NT)	
Fällmossa*		Vätters*	
Blåmossa*		Gullpudra*	
Guldlockmossa*		Vårärt*	
		Tandrot*	
		Ormbär*	
		Svart trolldruva*	
		Ramslök*	
		Tvåblad*	

Vattenmiljöer

Djup, bottensubstrat och vågexponering

Merparten av de marina delarna av reservatet är grunda strandnära områden ner till cirka 4 meters djup. Smärre avsnitt av östra Torsviken och Näsefjärden har inom reservatet djup ner till cirka 12-14 meter, precis som områdena längst ut från stranden runt Västerholmen. Enligt Länsstyrelsens marina naturtypskartering utgörs bottensubstraten i de grundare avsnitten av glaciärra medan de något djupare delarna har sand och grus som huvudsakliga material. Vattnen i reservatet bedöms vara relativt skyddade från större vågsvall.

Beskrivning enligt marin modellering

Länsstyrelserna i Stockholm och Södermanland har tillsammans med AquaBiota Water Research gjort en marin modellering (MMSS), redovisad år 2013. Modelleringen är en så kallad rumslig habitatmodellering, gjord utifrån punktvis fältinventering av olika miljö- och artförekomster samt statistiska beräkningar. Den beskriver potentialen för förekomst av olika växt- och djursamhällen. Den anger också ett samlat naturvärde med en tiogradig skala. Några av de förekommande inventerade arter som kopplas till högre naturvärde är vass, blåstång och pungräka.

Vassar är viktiga miljöer för bland annat gäddor och fåglar. Samtliga riktigt grunda områden i omedelbar anslutning till stränder bedöms ha mycket goda förutsättningar för vass. Undantaget är Västerholmen där endast de mest skyddade vikarna pekas ut som goda vassområden.

Zonerna med goda förutsättningar för blåstång kommer generellt omedelbart utanför vassområdena i reservatet. De mer vågexponerade västra och nordöstra stränderna av Västerholmen bedöms däremot inte vara goda blåstångshabitat.

Skötselplan för Gällnö naturreservat

7 (20)

2017-03-06

Pungräkor har dels ett eget värde och är dels viktiga som fiskföda. Enligt modellen finns det mycket goda förutsättningar för förekomst av pungräka inom de djupare delarna inom reservatet, cirka 11 meter och djupare.

Enligt modelleringen finns det också goda till mycket goda förutsättningar för artgrupper som utgör negativa miljöfaktorer, såsom svavelbakterier, fintrådiga brunalger, fintrådiga påväxtalger och slick. Svavelbakterier förekommer i syrefria miljöer och bedöms ha goda till mycket goda förutsättningar för förekomst inom ungefärligen samma områden som pungräkan. Övriga tre artgrupper kan växa fort vid övergödning och då vara störande för blåstång och andra värdefulla arter. De fintrådiga påväxtalgerna har enligt modellen förutsättningar för utbredning som sammanfaller med dem för vass och blåstång. Inre delen av Västra Torsviken och de grunda vattnen på norra sidan om Yttre Skötholmen har viss sannolikhet för goda förutsättningar för fintrådiga brunalger. Förutsättningarna för slick sammanfaller med mindre delar av vassområdena.

När de samlade naturvärdena har bedömts enligt modelleringen ges merparten av de grunda havsområdena höga värden. Dessa områden med höga naturvärden sammanfaller i stort sett med utbredningen av habitatet med vass och blåstång.

För Norrviken redovisas inte några MMSS-data.

Norrviken

Norrviken, belägen sydöst om Brännholmen, befinner sig i ett landhöjningsstadium som kallas gloflada. Fladen har en några decimeter djup, meterbred mynning mot den utanförliggande Karklöfladen. Stränderna består ömsom av glesa vassar, ömsom av klippor som stupar brant ned till cirka fyra meters djup; större delen av den ungefär fyra hektar stora viken har detta djup. Djupet och det humösa vattnet bidrar till att siktdjupet är begränsat och därför finns endast bottenvegetation i de grunda partierna nära land. Här påträffas bland annat rödsträfsa, borstnate, ålnate och axslinga. Vikens skyddade läge bidrar till en relativt god rekryteringsmiljö för varmvattenarter av fisk, framför allt för abborre, gädda och olika karpfiskar. Norrviken är sedan tidigare utpekad av Länsstyrelsen som ett grunt vattenområde med mycket höga naturvärden.

Inventeringar m.m.

Vid Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering har sex nyckelbiotoper (totalt cirka 22,4 hektar) och tre objekt med högre naturvärde (totalt cirka 32,2 hektar) avgränsats inom reservatet. Skogsstyrelsen inventerade området i juli 2000.

Av nyckelbiotoperna ligger fyra på Västerholmen (cirka 13,2 hektar), varav två tillsammans utgör Natura 2000-området Västerholmen. I reservatets östra skifte på Gällnö finns en nyckelbiotop med barrskog om 3,6 hektar och på Brännholmen en nyckelbiotop med barrnatskog om 5,6 hektar. I den sistnämnda framhålls värdefulla strukturer som, senvuxna ekar och rikligt med död ved.

Objekten med högre naturvärde utgörs av 13,7 hektar skogsbete på Västerholmen, 15,1 hektar barrblandskog på Brännholmen samt 3,4 hektar skogsbete på Gällnö.

Natura 2000-området på Västerholmen ingår även i länets naturvårdsprogram.

I samband med Länsstyrelsens inventering av skyddsvärda grundområden i Svealands skärgårdar har Norrviken i reservatets nordligaste del bedömts ha ett mycket högt naturvärde.

Markanvändning och kulturhistoriska värden

Ägohistoria och äldre markanvändning

Gällnö fick sin första bofasta befolkning under medeltiden. Under 1500-talet fanns det på Gällnö tre hemmansägare. I en jordebok från 1550-talet omnämns bönderna Olof och Erik i Gällnö by och Mats på Gällnönäs. Den äldre bebyggelsen i Gällnö by är mycket väl bevarad och har mycket av sin äldre karaktär och utseende i behåll.

År 1646 kom Gällnö i överståthållaren Knut Posses ägo. Byn skattades då för 2 3/4 mantal. År 1680 såldes ön till Arvid Ivarsson Natt och Dag. Vid rysshärjningarna 1719 brändes en av öns gårdar och därtill samtliga gårdars skörd. Befolkningen återhämtade sig dock och år 1740 fanns det åter igen tre bebyggda hemman i byn; Söder-, Mellan- och Norrgården.

Enligt en ägomätning som utfördes på Gällnö år 1741, framgår att det fanns fyra slätterängar på Västerholmen. Att döma av kartan var trädskiktet glest. Intressant är att Norrviken vid denna tidpunkt hade två förbindelser med Östersjön, men att landhöjningen har gjort att det idag bara finns en vattenlänk. På häradskartan från 1901 hävdades fortfarande en äng på Västerholmen medan en hade plöjts upp och brukades som åker.

Registrerad fornlämning

På nordöstra delen av Västerholmen finns en registrerad fornlämning (RAÄ-nummer Värmdö 147:1). Denna fornlämning är klassad som övrig kulturhistorisk lämning och anges som fynd av skelett från minst fyra människor. Fyndet är inrapporterat av landsfiskalen år 1921 och har inte undersökts av expertis. Det saknas uppgifter om från vilken epok skeletten härrör.

Nuvarande markanvändning och ägoförhållanden

Vid sekelskiftet 1900 fanns det totalt sju gårdar och tolv lägenheter på Gällnö. 1977 köptes ett av öns hemman, Gustavsberg, av Skärgårdsstiftelsen. Till hemmanet hör åkermark, hagar, skog och vattenområden. Det är dessa ägoskiften som idag utgör huvuddelen av naturreservatet. På Västerholmen ingår även en del av ett annat av byns hemman.

Åkerbruk och betesdrift sker idag på Västerholmen, vid Gustavsberg och i skogsbetet vid Byviken. Vid Gustavsberg och på några andra platser inom reservatet finns landskapselement i form av odlingsrösen, öppna diken, trögärdesgård, brukningsväg, stenlagd bro, hamlade björkar.

Friluftsliv och tillgänglighet

Inom reservatet finns flera miljöer som lockar till ett aktivt friluftsliv. Waxholmsbåtar avgår under hela året från Strömkajen till Gällnö. Sommartid trafikerar även andra båtlinjer. Goda naturhamnar finns på de flesta av öarna inom reservatet. På Gällnö finns ett vandrarhem (tidigare skola) som har öppet sommartid. I byn, intill handelsboden,

Skötselplan för Gällnö naturreservat

9 (20)

2017-03-06

finns en raststuga med information. Flera markerade stigar finns på ön. Sopmajor finns på Brännholmen och på Gällnö. En roddbåtsled finns mellan Brännholmen och Karklö som service åt bland annat båtuffare.

Västra Torsviken är ett särskild populärt besöksområde. Här finns en sopmaja, hävdade gräsytor, en vattenkälla m.m.

Byggnader och anläggningar

Följande byggnader och anläggningar ligger inom eller i anslutning till reservatet:

Byggnader vid Gustavsberg

Bostadshus (2 vån.)

Tvättstuga

Sjöbod

Bryggor (2 st.)

Edwards stuga

Slöjdbod

Ladugård med stall, vagnslider och loge

Fritidshus, privatägd på ofri grund

Serviceanläggningen vid Hemfladen

Handelsbod

Raststuga med information

Sjöbod

Sopmaja

Brygga

Södermarsskiftet (Gällnönäs)

Lada

Sopmajor

Sopmajor (4 st) vid Norrviken, Karklöfladen, vid Västra Torsviken samt vid Hemfladen (intill affären).

2. PLAN FÖR OMRÅDETS SKÖTSEL

Övergripande mål för reservatets skötsel

Målet för skötseln av Gällnö naturreservat är att vårda ett område med höga naturvärden och av stort värde för friluftslivet genom att:

- delar av skogen lämnas för i huvudsak fri utveckling med begränsad naturvårdsskötsel,
- skogen och de öppnare markerna på Västerholmen sköts ur naturvårdshänseende, med bete och naturvårdande röjningar, med utgångspunkt från vad som behövs för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus inom Natura 2000-området Västerholmen,

Skötselplan för Gällnö naturreservat

10 (20)

2017-03-06

- ett naturvårdsinriktat skogsbruk (skärgårdsskogsbruk) med tydlig naturvårdshänsyn bedrivs i övriga delar av skogen, främst genom plockhuggning och röjningar i syfte att få fram grova barr- och lövträd, exempelvis friställningar av grova ekar och andra lövträd,
- odlingslandskapets natur- och kulturvärden vårdas, till exempel genom röjningar och bete,
- anläggningar för friluftslivet underhålls och förbättras, främst stigar, båtluftarled och tältplats, samt informationsmaterial.

Skötselområden

Reservatet är indelat i sex skötselområden utifrån markslag och den skötsel som behöver utföras. Enskilda delar av ett skötselområde har givits egen identitet med indexbokstäver, t.ex. höjden på Brännholmen (1b). Områdena anges på skötselkartorna, bilagorna 3A och 3B.

1. Skogsmark med fri utveckling och begränsad naturvårdsskötsel
2. Skog och betesmark med naturvårdsinriktad skötsel
3. Skog och betesmark med naturvårdsinriktat skogsbruk
4. Åkermark
5. Slätteräng
6. Tomt
7. Vattenområde

Skötselområde 1

Skog med huvudsakligen fri utveckling (1a-c)

23,8 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av delområden på Västerholmen (1a), de båda höjpartierna på Brännholmen och Norrskogen (1b), och Yttre Skötholmen (1c). Områdena karaktäriseras av naturskogsliknande habitat med gran och hällmarkstallskog, med senvuxen ek, rönn, oxel. Här ingår även bergssluttningar där ädellövträd dominerar, främst ask och lind. På Västerholmen är ek det vanligaste ädellövträdet. Skogen är varierande och bitvis luckig, vilket skapar förutsättningar för en rik kryptogamflora. Död ved i olika nedbrytningsstadier förekommer. Hela den del av Västerholmen som ingår i reservatet är tillgänglig för betesdjuren, även om de magraste partierna knappast är attraktiva som bete.

Bevarandemål

Målet är att bevara en gammal skog som delvis har naturskogsqualitéer med skoglig kontinuitet samt död ved i olika former och nedbrytningsstadier. Förekommande rödlistade arter som är knutna till skogsmiljön ska ges goda förutsättningar att reproducera sig och leva kvar i området. Mängden död ved, i form av lågor, högstubbar och torrakor, ska tillåtas öka genom i första hand naturliga processer. Inslaget av lövskog och gamla lövträd ska behållas.

Skötselplan för Gällnö naturreservat

11 (20)

2017-03-06

Skötsel

- Delområdena lämnas i huvudsak för fri utveckling. Begränsade insatser av naturvårdsskäl får dock förekomma. Ek och tall som har förutsättningar att utvecklas till gamla grova träd bör frihuggas. I lövskog får röjning av uppväxande gran utföras.
- Träd som riskerar att falla omkull på byggnader eller över privata tomter får i samråd med förvaltaren beskäras eller fällas samt om nödvändigt upparbetas.
- Träd som faller över strövstigar får kapas och hindrande stamdel dras undan.

Skötselområde 2

Skog och betesmark med naturvårdsinriktad skötsel

32,4 ha

Merparten av Västerholmen hör till detta skötselområde, liksom två nyckelbiotoper vid Södermar respektive på Brännholmen.

Beskrivning av Västerholmen (2a)

Ön betas extensivt av nötboskap. Skogen är varierande och till stora delar betespräglad luckig. På Västerholmen finns även några tidigare slåttermarker som ingår i betesmarken. Det är relativt gott om grövre ek och asp. Delar (8,1 hektar) av Västerholmen utgör ett Natura 2000-område, se beskrivning på sidorna 2-3. Fyra nyckelbiotoper utgör 13,2 hektar av Västerholmen. (En mindre del av dessa nyckelbiotoper hör till skötselområdet 1a.) Ungefär 7 hektar av skötselområdet är klassat som objekt med naturvärde av Skogsstyrelsen.

Bevarandemål

Målet är att bevara en betad skärgårdsö med luckig lövskog, öppen betesmark och öppen tidigare åkermark. Såväl ekar som andra förekommande arter av ädellövträd ska ha en kontinuitet med vidkroniga exemplar som präglats av en öppnare miljö, men även mer smalkroniga skogspräglade exemplar ska ha sin självklara existens på ön. I luckor och på öppen mark ska populationer av hävdgynnade kärlväxter ha goda förutsättningar till stabilitet.

Skötsel

- Västerholmen ska restaureras till ett öppnare betespräglat landskap. Ön ska betas årligen, med betespåsläpp i maj och installning i september eller oktober (beroende på betestillgång). För närvarande betas ön extensivt, som en enda sammanhängande hage. För att kunna styra upp betet till olika delar av ön och öka betetrycket i vissa avsnitt kan ett eller flera avskiljande stängsel med fördel sättas upp.
- Röjningar runt och försiktiga frihuggningar av i första hand ek och grövre asp ska ske kontinuerligt. I andra hand utförs röjningar även runt alm och ask, samt vid behov i viss grad runt lind. Många yngre ekar ska gynnas så att dessa kan efterträda de äldre. Tätare bestånd av yngre och medelålders lövträd bör röjas och gallras för att låta några av träden att snabbare växa sig stora. Gran och tall som växer in i lövträden, eller skuggar dessa, ska generellt röjas bort.
- Brynen mot de äldre åkertäpporna på norra delen av ön ska vara flerskiktade och variationsrika och ska vid behov röjas så att buskvegetationen gynnas.

Beskrivning av nyckelbiotop vid Södermar (2b)

Skogsstyrelsen beskriver nyckelbiotopen så här (juli 2000):

Gammal senvuxen barrskog med ett anmärkningsvärt stort inslag av gammal senvuxen ek. Sannolikt har området varit glesare beväxt med barrträd tidigare och marken utnyttjats som bete. Hasselbuskar och ek i kanten mot inägan i söder visar på intensivare hävd. I norra delen av biotopen finns en hel del lågor och torra träd i olika förmultningsstadier. Naturvärdet bevaras om norra delen lämnas för fri utveckling. Träd som växer runt gamla ekar bör dock gallras ut. I södra delen bör ädla lövträd och hassel gynnas genom att gallra ut träd som växer in i kronan på träden. Lämna kvar torra och döda träd i området.

Bevarandemål

Målet är att bevara den gamla senvuxna barrskogen med sitt stora inslag av gamla ekar och andra ädellövträd, samt att bevara och vårda det sydostvända skogsbrynet som en varierad flerskiktad miljö med ädellövträd, hassel och buskar av olika arter. Mängden död ved i olika former (långor, torrakor och högstubbar) ska tillåtas öka under i första hand naturliga processer, men även genom att fällda stammar lämnas kvar efter eventuella åtgärder.

Skötsel

- Rönjningar runt och försiktiga frihuggningar av ek bör ske kontinuerligt. Yngre ekar bör gynnas så att det finns efterträdare till de äldre. Även ädellövträd av andra arter gynnas vid behov genom försiktiga rönjningar och ljushuggningar.
- Skogsbrynet i sydost ska vara flerskiktat och variationsrikt. Vid behov röjs det så att vegetationen av buskar och hassel gynnas. Gran och tall som växer in i ädellövträdens kronor, eller skuggar dessa, ska generellt röjas bort.
- Området kan med fördel betas.

Beskrivning av nyckelbiotop på Brännholmen (2c)

Skogsstyrelsen beskriver nyckelbiotopen så här (juli 2000):

Gammal senvuxen barrskog som växer i sluttningar mot vattnet. Långor torra träd och enstaka högstubbar finns spridda i området. Biotoptypen är värdefull för arter som gynnas av opåverkad skog t.ex. vedsvampar och andra arter som utnyttjar gamla träd och död ved som livsmiljö. Orkidén Adam och Eva lär växa här. Naturvärdet bevaras om området lämnas för fri utveckling. Där Adam och Eva växer bör skogliga åtgärder inriktas på att gynna orkidén.

Bevarandemål

Målet är att bevara den gamla senvuxna barrskogen med inslaget av gamla ekar, samt att bevara och vid behov förbättra betingelserna för den hävdgynnade kärlväxtfloran. Mängden död ved i olika former (långor, torrakor och högstubbar) ska tillåtas öka under i första hand naturliga processer, men även genom att fällda stammar lämnas kvar efter eventuella åtgärder.

Skötselplan för Gällnö naturreservat

13 (20)

2017-03-06

Skötsel

- Fri utveckling förutom i områden med ek eller Adam och Eva. I ekmiljöer får lättare ljushuggning utföras, för att minimera hämmande skuggning av ekar.
- Områden där Adam och Eva växer bör om möjligt slås eller betas. Igenväxningsvegetation behöver hållas undan, exempelvis genom slyröjning. Vid behov får kronskiktet glesas ut genom plockhuggning.
- Fällda träd lämnas företrädesvis kvar, men grenar, toppar och bortröjd sly tas bort eller bränns på plats om de annars kan ha negativ påverkan på natur- eller friluftsvärden.

Skötselområde 3

Skog och betesmark med naturvårdsinriktat skogsbruk 35,2 ha

Beskrivning

Avser delområdena skogsområden på Brännholmen och Norrskogen (3a), Gustavsberg (3b), vid Blötviken (3c) samt vid Gällnönäs (3d). Områdena utgörs av skärgårdsskogar som brukas på ett uthålligt sätt genom plockhuggning och röjning. Här finns tall- och granskog i varierande ålder. Extensivt bete förekommer vid Blötviken (3c).

Delar av område 3a utgör ett objekt med naturvärde enligt Skogsstyrelsens inventering (15,1 hektar; se karta, bilaga 3A). Skogsstyrelsen beskriver området så här: *Stort område med gammal skog i ett populärt fritidsområde. Skogen har möjlighet att utvecklas till en värdefull naturskogslig biotop om mängden död ved i form av lågor och torra träd ökar. Detta gynnar vedlevande arter av t.ex. vedsvampar och insekter.*

Delområde 3c utgör i sin helhet ett objekt med naturvärde (3,4 hektar; se karta, bilaga 3A). Skogsstyrelsen beskriver området så här (juli 2000): *Område där skogsbete bedrivs extensivt. Grässvålen är dåligt utvecklad, förmodligen är betetrycket lågt. Biotoptypen är värdefull för arter som gynnas av den småskaliga störning som trampet utgör, t.ex. vissa marksvampar. Naturvärdet bevaras om betet fortsätter och eventuellt ökar i omfattning. Trädskiktet bör vara olikåldrigt och luckigt med en varierande trädslagsblandning.*

Bevarandemål

Målet är att bevara en brukad skärgårdsskog där plockhuggning och röjningar är återkommande inslag, och där bete är en del av hävden. I ljusöppna gläntor ska hävdgynnade kärleväxter ha goda förutsättningar att fortleva. Livslängden för lövträd, i synnerhet grova ekar, ska förlängas genom frihuggningar eller lättare ljushuggningar. Många yngre ekar ska gynnas så att dessa kan efterträda de äldre. Bryn mot åkermark och hagmark ska vara variationsrika och flerskiktade, och bärande buskar ska gynnas. Mängden död ved bör öka.

Skötsel

- Skogen ska brukas på ett traditionellt och uthålligt sätt, genom plockhuggning och röjning, samt med en naturvårdande inriktning. Slutavverkning genom exempelvis

Skötselplan för Gällnö naturreservat

14 (20)

2017-03-06

kalhuggning eller skärmställning ska inte förekomma. En del av barrträden ska tillåtas bli gamla, falla omkull och förmultna på plats. Lövträd sparas.

- Död ved lämnas i de flesta fall kvar i skogen, så att andelen död ved ökar. Vid mer omfattande stormfällningar lämnas delar av veden kvar, framförallt träd som faller inom kuperade områden där det är svårt att transportera ut dem. Särskilt inom området med naturvärde i delområde 3a är det av stor betydelse att följa Skogsstyrelsens riktlinjer i naturvärdesbeskrivningen ovan.
- Lövträd ska gynnas i skötseln, t.ex. ek och björk som står på utmark. Frihuggning av såväl yngre som äldre ekar och tallar som skuggas av gran ska genomföras.
- Rövning i brynen mot åker- och ängsmark för att gynna lövträd och bärande buskar.
- Granen får inte expandera på andra trädslags bekostnad. Blir granen alltför dominant på marker där den riskerar att konkurrera ut andra trädslag (t.ex. ek) ska den hållas efter. När befintliga gläntor vidgas bör detta ske genom att i första hand gran tas bort.
- Fortsatt betesdrift bör ske främst vid Blötviken (3c) och får ske även i övriga områden. Betesläpp bör ske i maj och installning i september/oktober. Det är värdefullt att ta hänsyn till Skogsstyrelsens riktlinjer i naturvärdesbeskrivningen för delområdet (se ovan).

Skötselområde 4

Åkermark (4a-b)

5,1 ha

Beskrivning

Avser åkermark på Gällnö, med bryn och tillhörande landskapselement. Landskapselement som kan observeras i landskapet är bland annat odlingsrösen, öppna diken, trögårdsgård, brukningsväg, stenlagd bro och hamlade björkar. I brynen förekommer ängs- och hagmarksväxter som knägräs, blekstarr, slätterfibbla och solvända.

Bevarandemål

Arealen åkermark som brukas genom växtföljd eller nyttjas som betesvall ska inte minska. Bryn mot skog ska vara ljusöppna och buskar som ger bär ska gynnas. Landskapselementen ska vara synliga så att betraktaren ska kunna förstå deras funktion och kunna sätta in dem i deras rätta sammanhang.

Skötsel

- Fortsatt brukande av åkermarken.
- Diken underhålls genom rensning till tidigare djup.
- Landskapselement hålls fria från igenväxningsvegetation.
- Bryn ska röjas så att en mjuk övergång mellan öppen mark och skog erhålls. Brynen bör betas (sker de år när vallen betas). Blommande och bärande träd och buskar som finns i brynzonen sparas, dock inte i sådan omfattning så att det sker en igenväxning eller att åkerbruk försvåras.
- Brukningsvägen, den stenlagda bron och de hamlade björkarna (vid Gustavsberg) ska vårdas.

Skötselområde 5

Slätteräng (5a-c)

3,0 ha

Skötselplan för Gällnö naturreservat

15 (20)

2017-03-06

Beskrivning

Avser tre gräsmarker. Dels (5a) omedelbart söder om Norrviken på Brännholmen, dels (5b) vid Södermar, dels tältplatsen (5c) vid Västra Torsviken. Det mest artrika området av dessa tre är ängsytan vid Norrviken. Här påträffas ett fuktängsparti som hyser en mängd slåttergynnade kärlväxter. Områdena ”tältplatsen” och Södermar har en mer artfattig flora. Området vid Södermar (5b) används för närvarande (år 2016) som sparrisodling.

Bevarandemål

Den öppna ängsmarken som brukas genom årlig slåtter ska inte minska. Skogsbrynen ska vara ljusa och luckiga, och träd och buskar som ger bär ska gynnas. Vid Södermar (5b) ska landskapselementen vara synliga så att betraktaren ska kunna förstå deras funktion och kunna sätta in dem i deras rätta sammanhang.

Skötsel

- Slåtter med start tidigast 15 juli. Gräset ska räfsas samman och tas bort från områdena. Tältplatsen kan, om så behövs, slås med start kring midsommar och vid behov kan slåttern upprepas för att bibehålla en besöksvänlig gräsyta. Ängen vid Södermar bör efterbetas.
- Rövning i brynen för att gynna lövträd och bärande buskar (se skötselåtgärder för respektive angränsande skötselområde).
- Vattenkällan som är belägen inom tältplatsen underhålls.
- Trähägnaden, som till en del inramar tältplatsen, underhålls.

Skötselområde 6

Tomtmark m.m. 2,4 ha

Beskrivning

Avser tomtområden vid Gustavsberg och vid handelsboden/raststugan.

Skötsel

Normal skötsel av tomtplatser samt fastighetsunderhåll av byggnader enligt förvaltarens underhållsplan.

Skötselområde 7

Vattenområden (7 och 7a-b) 102,6 ha

Beskrivning (7a och 7b)

Avser Norrviken (7a) och Östra Torsviken (7b). Här påträffas flera intressanta vattenväxter bland annat rödsträffe, borstnate, ålnate och axslinga. Vikarna är rekryteringsmiljöer för varmvattenarter av fisk.

Norrviken är ner till fyra meter djup, med humöst vatten. Detta gör att bottenvegetation endast finns i de grundare partierna nära land. Viken bedöms vara tämligen opåverkad av mänskliga aktiviteter. Bland annat är det svårt att gå in med båt genom mynningen

Skötselplan för Gällnö naturreservat

16 (20)

2017-03-06

annat än vid högvatten. Fiskeförbud enligt fiskelagen (1993:787) planeras för Norrviken.

Övriga vattenområden (7) inom reservatet är inte fältinventerade med avseende på naturvärden och behandlas därför inte vidare i planen.

Bevarandemål (7a och 7b)

Att bevara de växtsamhällen som finns i de grunda havsvikarna, samt att bevara och gynna deras viktiga miljöer som föryngringsområden för fisk.

Skötsel (7a och 7b)

- Norrvikens mynning är igenväxande. För att bibehålla förbindelse med havet utanför med avseende på fiskvandring behöver vandringskanaler vid behov skapas och upprätthållas. Sådan muddring är tillståndspliktig enligt reservatsföreskrifterna. Beroende på omfattning av åtgärden krävs även anmälan om vattenverksamhet, alternativt tillstånd till sådan verksamhet.
- För det fall fiskeförbud införs i Norrviken bör informationsskyltar sättas upp vid mynningen och vid vikens innersta, sydvästra ände, samt vid behov på fler platser.
- Bevara bårder av buskar och träd längs stranden, för att ge skugga och skydd åt fisk och för att binda upp tillrinnande näring.
- I övrigt planeras inte några särskilda åtgärder för närvarande. Ny ställning till skötselbehovet för Norrviken och framför allt Östra Torsviken får tas när kunskapsläget har förbättrats.

Åtgärder för friluftslivet

Mål

Reservatet ska vara tillgängligt för allmänheten enligt allemansrättens principer, men med de begränsningar som följer av reservatsföreskrifterna.

Informationsskyltar och gränsmarkering

Information om reservatet och dess föreskrifter ska finnas på informationsskyltar som framställs enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Sådana skyltar ska finnas på minst fyra platser i och i anslutning till reservatet (se skötselkartor, bilaga 3A-B).

Reservatets gränser ska vara utmärkta enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Långa gränsavsnitt går i vatten och markeras inte. Gränsen enligt 1978 års reservatsbeslut är inmätt, medan de delar som läggs till enligt 2016 års beslut endast är justerade digitalt mot Lantmäteriets fastighetsgränser.

Anläggningar

Redan idag finns flera anläggningar vid några lämpliga naturhamnar som till exempel sopmajor, stigar, iordningställd plats för tältning och båtuffarled. De anordningar som finns för det rörliga friluftslivet bedöms för närvarande som tillräckliga.

Skötselplan för Gällnö naturreservat

17 (20)

2017-03-06

Renhållning

Renhållningen ombesörjs av Skärgårdsstiftelsen. Här ingår skötsel av fyra sopmajor, se skötselkarta, bilaga 3A.

Döda och kullfallna träd

Om träd faller över stigar eller badstränder får de vid behov tas bort, utan hinder av föreskrifterna. Döda eller döende träd med uppenbar risk att falla över stigar, badstränder, byggnader och ledningar får också tas bort. Om möjligt bör borttagna träd läggas upp på lämpligt ställe, så att den döda veden behålls i reservatet.

Jakt och fiske

Målsättningen är att befrämja en art- och individ rik fauna samtidigt som en traditionell och god jakt- och fiskevård utövas. Jakt är tillåten enligt gällande jaktlagstiftning. Jakten är förbehållen jakträttsinnehavarna. Naturvårdsverkets principer för jakt inom naturreservat ska gälla (Naturvårdsverkets rapport 5790, januari 2008). Reservatets vatten är enskilda. Fritt handredskapsfiske förekommer. Främst fångas gädda, abborre och strömming. För Norrviken planerar Länsstyrelsen att föreslå att HaV beslutar om fiskeförbud enligt fiskelagen till år 2018, i samband med en revidering av fiskereglerna längs ostkusten.

Byggnader

Ekonomiskt och praktiskt ansvar för samtliga byggnader inom reservatet vilar på Skärgårdsstiftelsen. Underhåll av byggnaderna följer den plan som stiftelsen har för sitt fastighetsinnehav.

Reservatsförvaltning och tillsyn

Skärgårdsstiftelsen är reservatsförvaltare för Gällnö naturreservat. Det innebär ett ansvar för att sköta området så att syftet med reservatet uppnås. Samråd om förvaltningen ska ske med enskild markägare och med Länsstyrelsen. Anteckningar om naturvårdsförvaltningen ska föras kontinuerligt av förvaltaren.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. Övervakning av reservatet utförs av Skärgårdsstiftelsen. Anteckningar om övervakningen ska kontinuerligt föras av Skärgårdsstiftelsen. Eventuella överträdelser av reservatsföreskrifterna ska anmälas till Länsstyrelsen eller polisen.

Naturvårdsförvaltningens ekonomi

Förvaltningskostnaderna utgörs av kostnader för naturvårdande skötsel, anordningar för friluftslivet, övervakning, gränsmarkering, informationsskytning samt dokumentation.

Reservatsförvaltningen finansieras av Skärgårdsstiftelsen inom de områden som Skärgårdsstiftelsen äger. Länsstyrelsen finansierar förvaltningen på övrig mark, efter överenskommelse med förvaltaren om åtgärder. Länsstyrelsen finansierar även reservatsskyltar och övriga förbudsskyltar. Finansiering av fiskevårdsåtgärder i Norrviken hanteras när behov av åtgärder uppkommer. Efter överenskommelse kan

Skötselplan för Gällnö naturreservat

18 (20)

2017-03-06

vissa andra åtgärder såsom gränsmarkering och dokumentation ske via Länsstyrelsen och anslaget för skötsel av skyddade områden.

Dokumentation och uppföljning

Befintlig dokumentation

En viss dokumentation har gjorts av naturvärden inom reservatet vid olika fältbesök. En översiktlig inventering har gjorts i samband med framtagandet av denna skötselplan. Vid Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering har sex nyckelbiotoper och tre objekt med naturvärden avgränsats inom reservatsområdet. Skogen på södra delen av Västerholmen är dokumenterad från beståndssynpunkt i den värdering som gjordes inför avtalet om intrångsersättning.

Kommande dokumentation

Reservatet kan behöva dokumenteras ytterligare genom inventeringar, för att möjliggöra uppföljning av områdets naturvärden (i första hand naturtyper, kärlväxter, insekter och fåglar). Resultat av sådana undersökningar får ligga till grund för skötselåtgärder som inte har specificerats i denna skötselplan men som är förenliga med reservatets syfte och föreskrifter, samt för revidering av skötselplanen.

Undersökningar som Länsstyrelsen låter genomföra i syfte att dokumentera reservatsområdet eller skapa underlag för skötselåtgärder får ske utan hinder av reservatsföreskrifterna. Exempelvis kan växter och djur behöva samlas in för artbestämning.

Uppföljning av genomförda skötselåtgärder

Skärgårdsstiftelsen ansvarar för dokumentation och uppföljning av genomförda skötselåtgärder. En uppföljning av förändringar i naturtillståndet och naturvärdena som följd av de naturliga förloppen bör göras om 10–20 år för att då bedöma behovet av en revidering av skötselplanen.

Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Skärgårdsstiftelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för hävden av betesmarkerna (antal djur, betestryck). Skärgårdsstiftelsen ansvarar också för att varje år se till att stigar är väl utmärkta och att informationstavlor är i gott skick.

Skärgårdsstiftelsens ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart femte till tionde år för:

- skogens luckighet
- röjningsbehov runt tallar, samt ekar och andra lövträd
- skogsbrynnens strukturer och förekomst av bärande buskar
- informationsskyltar och rastbod

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av bevarandemål som är kopplade till Natura 2000-området Västerholmen. Länsstyrelsen kan efter skötselplanens fastställande komplettera med parametrar och mätmetoder för att följa upp och utvärdera uppsatta bevarandemål.

Skötselplan för Gällnö naturreservat

19 (20)

2017-03-06

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd m.m.	Tidpunkt	Skötselområde	Utförare
Vid behov avverkas tall/gran för att gynna undertryckt ek. Frihuggning av tall.	På Västerholmen ca 2017-2021. Brännholmen ca 2017-2018.	1a 1a-1c	Skärgårdsstiftelsen
Fortsatt bete på Västerholmen och i skogen vid Blötviken.	Årligen	2 3c	Djurhållare/markägare/ arrendator
Naturvårdsinriktat skogsbruk (Plockhuggning/röjning)	Med ungefär 10-åriga intervaller per område.	3a-c	Skärgårdsstiftelsen/djurhållare
Naturvårdande skogsskötsel (röjningar, ljushuggningar)	Återkommande/ regelbundet	2	Djurhållare/markägare
Åkerbruk.	Årligen	4	Skärgårdsstiftelsen /jordbruksarrendator
Röjning i brynzon.	Vid behov	4	Skärgårdsstiftelsen /jordbruksarrendator
Ängsbruk, samt skötsel av tältplatsen.	Årlig slåtter och borttagning av gräs.	5a-5c.	Skärgårdsstiftelsen
Tomter/byggnader. Normalt fastighetsunderhåll av byggnaderna.	Enligt förvaltarens underhållsplan.	6	Skärgårdsstiftelsen
Information och skyltar, skyltställ ska underhållas. Informationen i rastboden vid Hemfladen hålls uppdaterad.	Årligen.	Enligt anvisade platser.	Skärgårdsstiftelsen

Skötselplan för Gällnö naturreservat

20 (20)

2017-03-06

Underhåll av båluffarled.	Årligen	Stigen från Vamböströmmen till Hemfladen.	Skärgårdsstiftelsen/Österåkers kommun
Skötsel av vandringskanaler för fisk i Norrvikens mynning	Vid behov	7	Skärgårdsstiftelsen

3. Källförteckning

Skriftliga källor

ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Lantmäterikartor, härads-karta (1901) samt ägoslagskarta med tillhörande beskrivning (1741).

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1978. Beslut om bildande av Naturreservatet Gällnö.

Länsstyrelsen i Stockholms län 1983. Naturvårdsprogram för Stockholms län, del 1. Skyddsvärda områden för naturvård och friluftsliv. Naturvårdsenheten.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2003. Inventering av skyddsvärda grundområden i Svealands skärgårdar. Länsstyrelsen i Stockholm, Uppsala och Södermanlands län. Rapport 2003:5.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2005. Bedömning av skyddade grunda havsvikars naturvärden, Länsstyrelsen i Stockholm, Miljö- och planeringsavdelningen, 2005.

Länsstyrelsen i Stockholms län 1996. Naturkatalog för Stockholms län (remissupplaga).

Länsstyrelsen i Stockholms län 2007. Västerholmen SE0110347. Bevarandeplan för Natura 2000-område. Fastställd 2007-02-05.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000.

Nitare m.fl., 2000. Signalarter, indikatorer på skyddsvärd skog, flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag 2000.

Nyström Sandman A, Didrikas T, Enhus C, Florén K, Isaeus M, Nordemar I, Nikolopoulos A, Sundblad G, Svanberg K, Wijkmark N. Marin Modellering i Stockholms län. AquaBiota Rapport 2013:10.

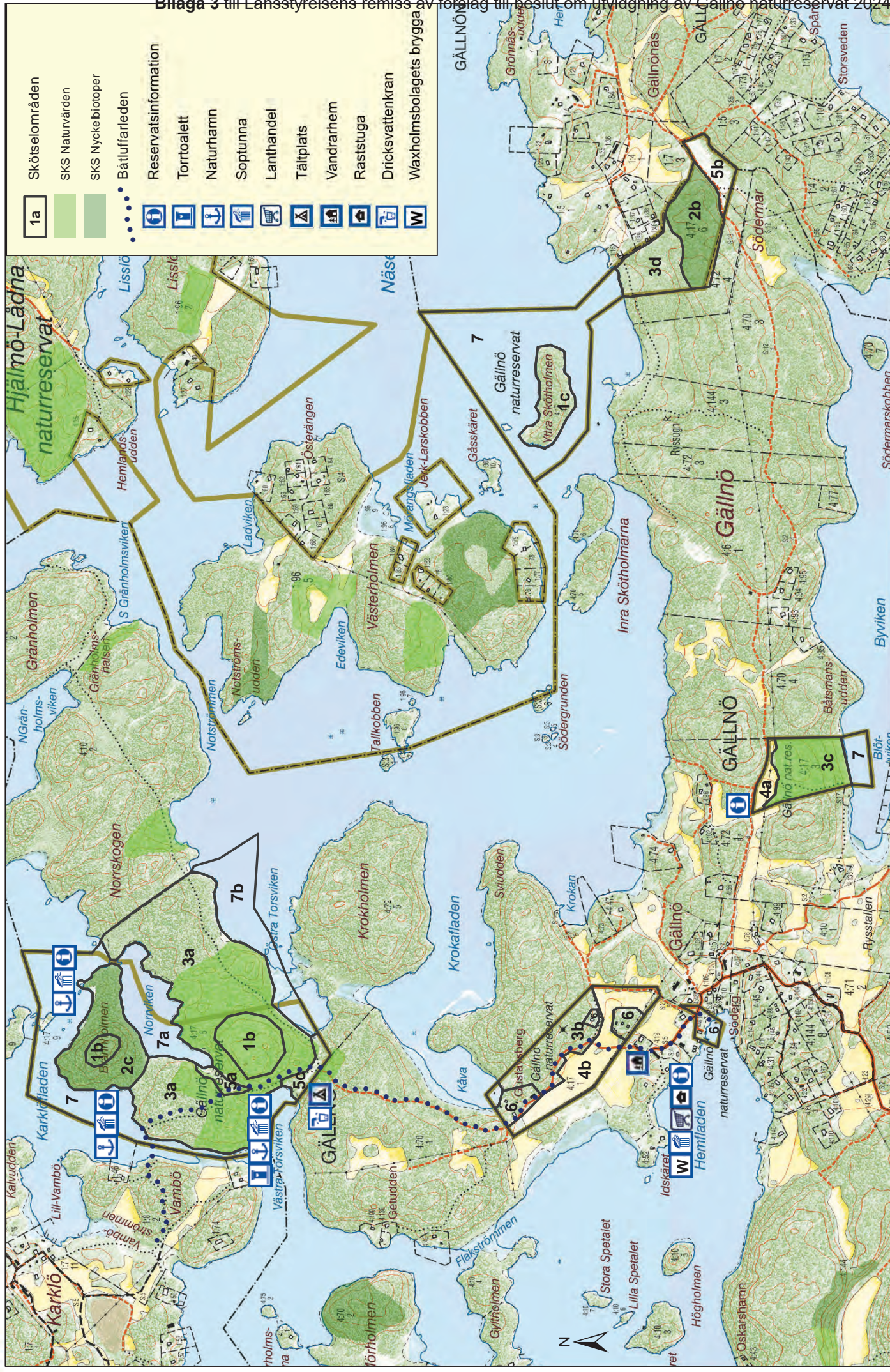
Skogsstyrelsen, 2000. Nyckelbiotopsinventering.

Värmdö kommun 2011. Översiktsplan för Värmdö kommun 2012-2030.

Muntliga källor

Johan Ahlbom, Skärgårdsstiftelsen.

Sven Lindholm, Skärgårdsstiftelsen.

Gällnö naturreservat i Värmdö kommun

Bilaga 4B till reservatsbeslutet

Bilaga 4 till Länsstyrelsens remiss av förslag till beslut om utvidgning av Gällnö naturreservat.

Remiss - Förslag Tillägg till skötselplanen för Gällnö naturreservat

Då Gällnö naturreservat föreslås utvidgas har detta tillägg till skötselplanen för naturreservatet tagits fram. Den gällande skötselplanen fastställdes den 6 mars 2017 i beslut om utvidgning av Gällnö naturreservat. Detta tillägg till skötselplanen fastställs i kommande beslut om utvidgning av naturreservatet.

Tillägget omfattar beskrivningar av skötselområdena med mål och åtgärder för de tillkommande delarna vid **Norrskogen** och vid **Hemskiftet**, se bilaga 1, beslutskarta, samt bilagorna 2A, Norrskogen, och 2B, Hemskiftet, till förslag till beslut om utvidgning av Gällnö naturreservat 2023. Upplägget nedan följer den fastställda skötselplanen från 2017 som i övrigt gäller även för de tillkommande delarna.

Skötselområden

Gällnö naturreservat är indelat i sju skötselområden utifrån markslag och den skötsel som föreslås och beskrivs. De sju skötselområdena är

1. Skogsmark med fri utveckling och begränsad naturvårdsskötsel
2. Skog och betesmark med naturvårdsinriktad skötsel
3. Skog och betesmark med naturvårdsinriktat skogsbruk
4. Åkermark
5. Slätteräng
6. Tomt
7. Vattenområde

De delar som reservatet utvidgas med tillhör skötselområdena 1, 2, 4 och 7. Skötselområden i tillkommande delar framgår av föreskriftskartorna till aktuellt beslut om utvidgning, bilagorna 2A och 2B.

Reservatsbeslutet uttrycker inte något hinder för att tillkommande delar kan ingå i område som betas om frågan skulle bli aktuell för någon del.

Gränserna för de områden som reservatet utvidgas med ska märkas ut enligt Naturvårdsverkets riktlinjer. Länsstyrelsen ansvarar för att de nytillkomna gränserna markeras.

Norrskogen

Se bilaga 2A till beslutet, karta med föreskriftsområden och skötselområden.

Barrträdsdominerat område med den för denna del av skärgården typisk topografi och fördelning av jordarter. Tall dominerar på höjdparter där berggrunden går i dagen med magra förhållanden som tvärt växlar mellan mindre branter och sluttningar till flackare partier med goda markförhållanden där gran ofta dominerar med inslag av olika lövträd. I Norrskogen, norr om Notströmmen och sydväst om Gränholmshalsen ligger en tidigare öppen, hävdad mark, som vuxit igen sedan många år. I det som tidigare varit en brynmiljö mellan skogsmark och åker finns bland annat gammal asp och andra lövträd samt buskar.

I Norrskogen har vissa delar föryngringsavverkats vilket går att se i äldre flygbilder. Två till tre delområden som var beskogade enligt flygbild från 1940-talet avverkades någon gång under 1950-talet. I mitten av 1970-talet avverkades cirka två till tre hektar. Den senaste avverkningen gjordes kring millennieskiftet och omfattade cirka fem hektar.

Skötselområde 1d, Skogsmark med huvudsakligen fri utveckling.

Beskrivning

Skötselområdet omfattar de delar av Norrskogen som utgörs av äldre barrskog med tall, gran och inslag av lövträd. Tallen dominerar på höjdparter där berget ofta går i dagen. Granen blir mer frekvent i sluttningar och dominerar i flacka mer bördiga partier. Inslag av lövträd finns i hela området.

Bevarandemål

Målet är att bevara en gammal skog med naturskogskvalitéer, skoglig kontinuitet samt död ved i olika former och nedbrytningsstadier. Förekommande rödlistade arter som är knutna till skogsmiljön ges därigenom förutsättningar att leva kvar i området. Mängden död ved, i form av lågor, högstubbar och torrakor samt övriga naturskogsstrukturer tillkommer i första hand genom naturliga processer.

Skötsel

- Delområdena lämnas i huvudsak för fri utveckling. Begränsade insatser av naturvårdsskäl kan dock genomföras. Ek och tall som

har förutsättningar att utvecklas till gamla grova träd kan gynnas genom att frihuggas. Befintliga gamla tallar och ekar kan gynnas genom att träd som växer upp intill ringbarkas eller fälls. I partier med lövträd kan röjning av uppväxande gran utföras för att gynna lövträden. Träd som fälls lämnas i området.

- Träd som faller över stig som framgår av karta, bilaga 1 och bilaga 2A, samt strövstigar får kapas och hindrande stamdel dras undan. Den stig som framgår av kartan är troligen en äldre brukningsväg. Den sträcker sig från sydväst vidare åt nordost fram till Gränholmen. Stigen hålls öppen och framkomlig. Yngre träd som växer upp intill stigen kan tas bort för stigens/brukningsvägens skötsel och underhåll.

Skötselområde 2

Skog (och betesmark) med naturvårdsinriktad skötsel, delområden 2d och 2e

Beskrivning

Huvudsaklig del utgörs av skogsmiljöer av varierande ålder och trädslagsfördelning. Det är områden (2d) där avverkningar skett vid olika tillfällen från mitten av 1950-talet och framåt, den senaste omkring år 2000 (i huvudsak de östra delarna av område 2d) I ett mindre parti i en sluttning vid Norra Gränholmsviken finns ett tätt uppslag av asp.

Sydväst om Gränholmshalsen finns en tidigare inäga med angränsande brynmiljöer. Den sträcker sig från stranden och ca 250 meter upp åt nordväst. Den tidigare öppna inägomarken har långsamt vuxit igen sedan många år och delar av den utgör i detta förslag skötselområde 2e. Den norra delen av skötselområde 2e planterades med gran någon gång mellan omkring 1970 - 1980. Efter den torra sommaren 2018 har den åttatandade granbarkborren succesivt spridit sig i beståndet och stor del av granen har dött.

Område 2d

Bevarandemål

På lång sikt är målet att skogen i de olika delarna utgörs av en varierad och mångformig naturskogsmiljö med typiska naturskogsstrukturer som inslag av gamla träd, trädslagsvariation olikåldrighet, död ved etc. På lång sikt kommer även dessa delar ingå i skötselområde 1d.

Skötsel

Naturvårdande skötselåtgärder kan genomföras för att gynna utveckling av till exempel grova träd. Åtgärder som kan genomföras är till exempel

frihuggningar, röjningar, gallringar med kvarlämnande av död ved i syfte att skapa en mångformig gammal skogsmiljö utifrån respektive delområdes förutsättningar. I lövträdsrika delar prioriteras åtgärder för att förlänga eller behålla lövträdsdominans. Frihuggningar av enstaka träd för att gynna dimensionsutveckling är positivt. Positivt om luckor och variation kan tillskapas vid skötselåtgärderna.

I de delar som avverkades runt år 2000 och som idag i huvudsak utgörs av yngre delar faller det inte ut något gagnvirke vid eventuella skötselåtgärder. Ris kan brännas på plats om förhållandena i övrigt så medger.

I de delar av skötselområdet som utgörs av äldre skog kan en initial skötselinsats göras för att tillskapa variation och luckighet i trädskiktet. En sådan insats får innebära ett uttag om max 30 procent av grundytan, med ett uttag av i första hand träd med klena dimensioner. Det innebär att grövre träd lämnas, gynnas och där uttag bör göras av i första hand gran för att gynna tall och lövträd. Vid en initial samlad skötselåtgärd kan gagnvirke falla ut. Sker ingen sådan initial skötselåtgärd inom cirka 20 år efter beslut om utvidgning görs endast punktinsatser där alla åtgärdade träd lämnas kvar som död ved, utan något uttag av gagnvirke. De senaste årens granbarkborreangrepp då träd dött under några års tid på grund av granbarkborren kan ge en likartad effekt varför någon skötselinsats inte behöver genomföras. En utvärdering inför eventuella skötselåtgärder bör därför göras.

Vid befarad risk för angrepp av åttatandad granbarkborre bör övervägas om och när eventuella skötselåtgärder genomförs alternativt att eventuellt yngelmaterial åtgärdas så att det inte är tjänligt som föryngringsmaterial för åttatandad granbarkborre.

Område 2e

Bevarandemål

På lång sikt är målet att skogen i skötselområdet utgörs av en varierad och mångformig naturskogsmiljö med typiska naturskogsstrukturer som inslag av gamla träd, trädslagsvariation, olikåldrighet och död ved etc. Strukturer erhålls och eller tillskapas vid eventuella skötselåtgärder utifrån områdets förutsättningar. På lång sikt kommer även dessa delar ingå i skötselområde 1d.

Skötsel

Naturvårdande skötselåtgärder kan genomföras för att gynna lövträd utmed den mark som tidigare hävdades. Åtgärder som till exempel att fälla

eller ringbarka enstaka träd. Vid punktinsatser för att gynna lövträd och gammal grov tall lämnas fällda träd kvar i området.

Skötselområde 7 Vattenområden

Beskrivning

Förutom skogsmark och övrig mark ingår även vattenområden som angränsar till de delar som Gällnö naturreservat utvidgas med. Vid Norrskogen innebär det att Gällnö naturreservat kommer att gränsa till Vässterholmen som ingår i Hjälmo-Lådna naturreservat och till Björkholmen i Karklö naturreservat. På norra Gällnö finns många vikar som är populära naturhamnar som nyttjas flitigt. Öster om Norrskogen, utanför reservatet vid Norra Gränholmsviken, har Näsbyvikens båtsällskap sin klubbholme Gränholmen med tilläggningsbrygga och andra anläggningar.

I de tillkommande delarna utgörs den marina livsmiljön i huvudsak av grunda mjukbottnar. Några inventeringar av vattnen i dessa delar har inte gjorts. Av kartunderlag och flygbilder framgår att förutsättningar för förekomst av ängar av kärllväxter, kransalgsängar och rekryteringsområden för kustlevande rovfisk är troliga. Det är värden och miljöer som vanligtvis är knutna till vågskyddade grundområden med vass och undervattensvegetation, förutsättningar som råder i aktuellt område. Kartor framtagna genom habitatmodellering visar att vattnen mellan Brännholmen, Norrskogen och Gränholmen på Gällnö och Björkholmen i norr är möjliga uppväxtområden för gädda.

Målsättning

I och med att vattenområde ingår i reservatet finns förutsättningar för att bevara den strukturbildande vegetation som finns i de vågskyddade grundområdena, samt behålla områdets funktion som rekryteringsområde för kustlevande rovfisk. Då de grunda mjukbottnarna ingår i reservatet undviks fysisk påverkan som till exempel anläggande av bryggor och muddring. Naturreservatens marina miljöer bör på sikt inventeras för att få ökad kunskap om dem. Bland annat för att se om det finns behov av riktade skötsel- eller restaureringsåtgärder.

Hemskiftet

Se bilaga 2B karta med föreskriftsområden och skötselområden.

Variationsrikt skifte som sträcker sig från Gällnö by och cirka 800 meter söderut ned till havet. Området omfattar flera olika miljöer. Det är uppodlade marker med bryn, ekbacke som periodvis har betats, igenväxande brynmiljöer och mager bergbunden skog med tall till växtlig variationsrik skog med gran och tall samt inslag av olika lövträd i den sydvända flacka sluttningen ned mot havet. Alla delar inom hemskiftet kan ingå i område som betas om frågan skulle aktualiseras för helheten eller någon del.

Skötselområde 2

Skog och betesmark med naturvårdsinriktad skötsel. Delområden 2f, 2g, 2h och 2i.

Beskrivning, delområde 2f

I delområdets norra del gles och luckig hållmarkstallskog med stort inslag av gamla träd samt förekomst av torrakor, kullfallna träd av varierande nedbrytningsgrad. Områdets högsta punkt på lite över 25 meters höjd över havet återfinns här. Söder om de hållmarksbundna delarna finns barrblandskog med inslag av lövträd på flackare mark med små fuktiga till blöta partier. Söder om det vidtar ett parti med barrblandskog med växtlig tall och gran med inslag av lövträd (bland annat ek, asp och björk) i en svagt sydvänd sluttning ned mot stranden. I denna del av området går en stig i öst – västlig riktning. I ett mindre parti utmed stranden växer yngre talldominerad skog på yta som tidigare nyttjats som upplagsplats för gods (bland annat brännved, virke m.m.) inför omlastning och vidare båttransport under 1900-talets första hälft.

Bevarandemål

Målet är en olikåldrig och strukturrrik barrblandskog med inslag av lövträd. Delområdet kan ingå i område som betas extensivt.

Skötsel

Äldre vidkroniga träd kan gynnas genom att huggas fria. I parti med yngre talldominerad skog kan utglesning ske för att skapa variation samt för att ge möjlighet till dimensionsutveckling hos utvalda träd. Stigen hålls framkomlig. Träd som faller över stig kan kapas och dras åt sidan. Träd som är torra eller av annan anledning riskerar falla över stigen kan fällas. Sådana åtgärdade träd kan kvistas, kapas och samlas ihop vid behov.

Beskrivning, delområde 2g

Detta idag trädbevuxna område ligger norr om höjden med hällmarkstallskog i skötselområde 2f:s norra del och söder om den nuvarande åkern (skötselområde 4). I området finns två mindre delar som tidigare varit öppna och hävdade med angränsande brynmiljöer som betats. I de igenväxta brynmiljöerna finns det bland annat ek och hasselbuskar samt övriga buskar. De tidigare väl utvecklade brynen med hasselbuskar och ek växer liksom de tidigare öppna markerna sedan många år igen.

Bevarandemål

Variationsrik trädbevuxen mark där den tidigare markanvändningen går att utläsa. De marker som tidigare varit öppna och hävdade kan hållas öppna inklusive tidigare glesa brynmiljöer med äldre träd och med inslag av olika slags buskar.

Skötsel

Extensiv skötsel där enstaka träd kan fällas eller ringbarkas. Bryn mot åker kan glesas ur. Träd på de tidigare hävdade markerna (som framgår av den ekonomiska kartan från 1950-talet) samt enstaka träd i bryn kan avverkas och tas om hand. Vid en eventuell åtgärd, maskinell eller manuell lämnas träd eller stammar spritt eller samlat i depå.

Beskrivning, delområde 2h

Ekbacke som periodvis har betats. I området finns äldre ek och gammal tall med uppslag av yngre träd, buskar och sly. Enstaka döda träd, ek och tall i form av lågor och torrakor. Delområdets och möjligen Gällnös äldsta mulmek återfinns i delområdets norra, nordvästra del.

Bevarandemål

Trädbevuxen backe med buskar och grova gamla träd samt efterföljare av förekommande trädslag, bryn mot angränsande hävdade marker.

Skötsel

Uppväxande uppslag av buskar och unga träd, sly röjs samt enstaka träd ringbarkas eller fälls och kvistas för att behålla en luckig och gles struktur. Träd som faller eller riskerar att falla ut över väg, åker, staket eller motsvarande får fällas eller kapas. Stam eller delar av stam läggs i solvarmt läge. Området får gärna betas.

Beskrivning, delområde 2i

Trädbevuxna miljöer som gränsar till hävdade marker samt mot tomtmark.

Bevarandemål

Trädbevuxna miljöer med grova gamla träd och bryn mot hävdade marker.

Skötsel

Röjningar för att erhålla ett glest trädskikt med brynlik miljö med förekomst av blommande buskar. Träd som faller eller riskerar att falla ut över väg, åker, tomt eller motsvarande får fällas eller kapas. Stam eller delar av stam läggs i solvarmt läge.

Skötselområde 4, Åkermark

Beskrivning

Avser åkermark med bryn och tillhörande landskapselement som till exempel öppna diken, hållmarker, odlingsrösen, brukningsväg. Mindre del av området har nyttjats för hemodling/grönsaksodling.

Bevarandemål

Arealen åkermark som brukas genom växtföljd eller nyttjas som betesvall ska inte minska. I de fall marken inte brukas bör den hållas öppen på annat vis.

Skötsel

Fortsatt bruk av åkermarken där diken får underhållas, landskapselement hålls fria från igenväxningsvegetation, bryn röjs där blommande buskar gynnas för att skapa variationsrika bryn.

Skötselområde 7 Vattenområde

Se ovan under Norrskogen.